

Utbildningsutskottets betänkande

1983/84: 19

om anslag till gymnasiala skolor m. m. (prop. 1983/84: 100 och prop. 1983/84: 116)

ÄTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen dels i proposition 1983/84: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Gymnasiala skolor m. m. punkterna B 17, 19–B 22 jämte motioner, dels i proposition 1983/84: 116 hemställan 14–16 (utbildningsdepartementet) jämte motioner.

1. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Regeringen har under punkt B 17 i proposition 1983/84: 100 bil. 10 (s. 107–149)

dels föreslagit riksdagen att

1. anta det inom utbildningsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319),

2. godkänna vad som i propositionen förordats om principer för intagning till gymnasieskolan,

3. godkänna vad som i propositionen föreslagits om hur elevplatser skall bestämmas för undervisning enligt samordnade timplaner,

4. godkänna vad som i propositionen förordats om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85,

5. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1984/85 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas,

6. bemyndiga regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1985/86 och 1986/87 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

7. godkänna att samtliga självstudietimmar i årskurs 2 av de tvååriga teoretiska linjerna och två av fem självstudietimmar i årskurs 3 av de tre- och fyraåriga linjerna tas bort ur timplanerna fr. o. m. läsåret 1984/85,

8. godkänna vad som i propositionen förordats om tvåårig studiegång i ämnet svenska på tvåårig teknisk linje samt vissa andra tvååriga linjer och specialkurser,

9. godkänna de övriga förändringar av timplanerna för de teoretiska linjerna som framgår av bilaga 10.6 i propositionen.

10. godkänna att halvklasser, B-form, av konsumtionslinjen får inrättas på orter som redan läsåret 1983/84 har den linjen och på orter som tillämpar samordnade timplaner.

11. godkänna vad som i propositionen föreslagits om införande av ett reguljärt system med ramtimplaner och friare resurstilldelning i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje,

12. godkänna att materialteknisk gren och VVS-teknisk gren införs såsom reguljära grenar i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje fr. o. m. läsåret 1984/85.

13. godkänna vad som i propositionen föreslagits om att transportteknisk gren i årskurs 2 av fordonsteknisk linje görs reguljär.

14. godkänna vad som i propositionen förordats om fortsatt försöksverksamhet med estetisk variant av social linje,

15. godkänna vad som i propositionen föreslagits om försöksverksamhet med estetisk-praktiska linjer,

16. godkänna vad som i propositionen föreslagits om försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap.

17. godkänna vad som i propositionen föreslagits om förlängning av försöksverksamheten med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal.

18. godkänna vad som i propositionen föreslagits om resurser för stödinsatser i svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna.

19. besluta att statsbidragen till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom områdena värdeyrken och husligt arbete skall upphöra för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984.

20. godkänna vad som i propositionen föreslagits om införande av gymnasial lärlingsutbildning såsom reguljär utbildningsform.

21. godkänna vad som i propositionen föreslagits om statsbidrag till gymnasial lärlingsutbildning.

22. godkänna vad som i propositionen förordats om principer för statsbidrag till syo i gymnasieskolan.

23. godkänna vad som i propositionen föreslagits om teknikservice.

24. godkänna vad som i propositionen förordats om förutsättningar för lärare med kommunalt reglerad anställning vid kommunal musikskola att tjänstgöra i s. k. karaktärsämne på musiklinjen i gymnasieskolan.

25. bemyndiga regeringen att besluta om föreskrifter rörande avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet i enlighet med vad som i propositionen förordats samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådana avgifter.

26. till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 3 804 000 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts om

27. vårdinriktad kompletteringskurs,
28. titeln gymnasieingenjör,
29. avveckling av vissa specialkurser vid Textilinstitutet i Borås.

Det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319) har följande lydelse:

Förslag till

Lag om ändring i skollagen (1962: 319)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1962: 319)¹

dels att 29 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 29 a och 47 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §²

Ungdomar, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats *få* undervisning i gymnasieskolan. *Inträdesfordringar må betingas endast av utbildningens syfte.* Om ytterligare villkor för rätt till undervisning i gymnasieskolan gälla föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, annan myndighet meddelar.

Ungdomar, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats *bli antagna till* undervisning i gymnasieskolan. Om *inträdesfordringar, urvalsgrunder och* ytterligare villkor för rätt till undervisning i gymnasieskolan gälla föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, annan myndighet meddelar.

Om undervisningen och verksamheten i övrigt skola bestämmelserna i 26, 27 och 28 §§ äga motsvarande tillämpning.

Gymnasieskolan omfattar skolhälsovård för eleverna på studieväg som omfattar minst ett läsår. Sådan elev skall läkarundersökas en gång under första läsåret och därefter högst vartannat år enligt bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, annan myndighet meddelar. I övrigt äga 25 a § andra, fjärde, sjätte och sjunde styckena motsvarande tillämpning.

29 a §

Kommuner får anordna gymnasial lärlingsutbildning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Lagen omtryckt 1970: 1026.

² Senaste lydelse 1979: 212.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Gymnasial lärlingsutbildning innebär att en elev i gymnasieskolan samtidigt är lärling hos ett företag eller motsvarande och därvid huvudsakligen genom företagets försorg får utbildning för ett visst yrke enligt plan som är fastställd eller godkänd av statlig eller kommunal myndighet.

Föreskrifterna i 29 § gäller inte gymnasial lärlingsutbildning. Elever i gymnasial lärlingsutbildning har rätt till skolhälsovård enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

47 §³

Föreskrifterna i 40–43, 45 och 46 §§ gäller inte i fråga om gymnasial lärlingsutbildning.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om elevområden och ersättning mellan kommuner för gymnasial lärlingsutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Vidare har regeringen i proposition 1983/84: 116 under hemställan 14–19 (s. 68–76) föreslagit riksdagen att

14. i stället för vad som föreslås i proposition 1983/84: 100 bil. 10 godkänna vad som i propositionen förordats i fråga om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85,

15. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1984/85 medge att totalramen för elevplatser utökas,

16. godkänna förslaget i propositionen om ändringar i systemet med elevplatsramar i gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1985/86,

17. godkänna förslaget i propositionen om slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86,

18. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1985/86 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas,

³ Förutvarande 47 § upphävd genom 1977: 194.

19. bemyndiga regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 i enlighet med vad som förordats i propositionen i stället för vad som föreslagits i proposition 1983/84: 100 bil. 10.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1983/84: 411 av Gunnar Olsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning av ambulanspersonal.

1983/84: 545 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för att religionskunskapsämnet skall finnas som obligatoriskt ämne på gymnasiets kortare kurser, alltså även på vårdlinjen.

2. att riksdagen uttalar sig för att religionskunskapen får plats som värdämne i kulturkunskapen.

1983/84: 646 av Kerstin Ekman m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skolavslutning resp. inryckning till militärtjänstgöring.

1983/84: 656 av Catarina Rönnung (s) vari yrkas att riksdagen anholder hos regeringen att ändra timplanen för gymnasieskolans naturvetenskapliga linje såsom i motionen anförts.

1983/84: 801 av Lars Ernestam (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av klara riktlinjer om undantag från 18-årsgränsen för intagning till gymnasieskolan när speciella omständigheter föreligger.

1983/84: 808 av Gunnel Liljegren (m) och Birgitta Rydle (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i gymnasieskolorna betyg skall ges i ämnet svenska som främmande språk fr. o. m. läsåret 1984/85.

1983/84: 916 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari – såvitt nu är fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående kompletterande lönebidragsfinansierad lärlingsutbildning för svårplacerade ungdomar mellan 16 och 20 år, och att riksdagen för denna verksamhet anvisar ett nytt förslagsanslag med benämningen Lärlingsutbildning för svårplacerade ungdomar av 50 000 000 kr. för budgetåret 1984/85.

(Övriga yrkanden behandlas av arbetsmarknadsutskottet.)

1983/84: 987 av Sivert Carlsson (c) och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen

anförts beträffande nödvändigheten av åtgärder för att främja, stimulera och utveckla en permanent och reguljär lärlings- och hantverksutbildning för att bl. a. stärka sysselsättningen i Kalmar län.

1983/84: 989 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlingsutbildningen som en fullvärdig gymnasial utbildningsform,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande fortsatt statsbidrag till s. k. färdigutbildning inom lärlingsutbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt anförts rörande utformningen av ett framtida statsbidragssystem till lärlingsutbildningen.

1983/84: 1075 av Eric Jönsson m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1983/84: 1074 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om särskilda utbildningsinsatser inom bl. a. verkstadstekniska, datatekniska, mikroelektriska och livsmedelstekniska områden.

1983/84: 1084 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1983/84: 1079 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av lärlingsutbildningen.

1983/84: 1095 av Karin Ahrlund (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1983/84: 1094 – vari såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en breddad gymnasieutbildning i Ystad med en idrottslinje knuten till handboll.

1983/84: 1243 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

13. att riksdagen avslår regeringens förslag till principer för intagning till gymnasieskolan,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om tidpunkten för fastställande av gymnasieskolans planeringsramar,

15. att riksdagen beslutar att planeringsramarna för gymnasieskolans stora ram utökas med 14 000 årselevplatser,

16. att riksdagen beslutar att den lilla ramen utökas med 3 000 platser, i första hand avsedda för högre specialkurser,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om planeringsramar för budgetåren 1985/86 och 1986/87.

18. att riksdagen beslutar att bibehålla statsbidraget till det tredje året i lärlingsutbildningen (färdigutbildning).

19. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om samråd med arbetsmarknadens parter i samband med lärlingsutbildning.

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om skolstyrelsens ansvar för lärlingsutbildningen.

21. att riksdagen avslår regeringens förslag om borttagande av självstudietimmar.

22. att riksdagen avslår regeringens förslag om ett särskilt verksamhetsstöd till Stockholms kommun (dansarutbildning).

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om en omfördelning av kostnader mellan anslagen B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor, B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år m. m. och statsbidraget för ungdomslag.¹

1983/84: 1254 av Håkan Stjernlöf (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande utbildning i vissa udda hantverksyrken.

1983/84: 1259 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen beslutar upphäva beslutet om vissa timreduktioner i gymnasieskolan.

13. att riksdagen beslutar avslå propositionens förslag om specialdestinering av 7,5 milj. kr. och i stället föra medlen till gymnasieskolans förstärkningsresurs.

14. att riksdagen beslutar att den gymnasiala lärlingsutbildningen skall innehålla såväl grundutbildning som färdigutbildning med statsbidrag.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlingsutbildningen som alternativ till studieväg i gymnasieskolan.

16. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att göra utbildningsinslag obligatoriska i lärlingsutbildningen utan att först studera förslagets konsekvenser för den yrkesspecifika utbildningen.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behörighetskrav för personal som anlitas för utbildningsinslag i lärlingsutbildning eller ungdomsplats.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det behövs stimulansåtgärder inom lärlingsutbildningen för att underlätta jämställdhetssträvanden.

19. att riksdagen beslutar om statsbidrag till lärlingsutbildningen enligt motionens riktlinjer.

20. att riksdagen avslår regeringens förslag till begränsning av antalet lärlingsplatser.

¹ Yrkandet behandlas också under punkt 3 i detta betänkande.

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angivits om ändring av bidragsregeln för kommunernas tillsyn m. m. gällande lärlingsplatser.

1983/84: 1336 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

1983/84: 1680 av Göran Allmér m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utformningen av avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet.

1983/84: 1703 av Karl-Erik Häll m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att utvidga platsramen så att försöksverksamheten med högre specialkurser i de fem länen kan säkerställas.

1983/84: 1704 av Linnea Hörlén (fp) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär åtgärder för att försöksverksamheten på gymnasieskolans yrkesförberedande linje skall omfatta en veckotimme kulturkunskap alternativt religionskunskap.

1983/84: 1706 av Margó Ingvardsson (vpk) och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen med ändring i proposition 1983/84: 100 bil. 10, B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar ett med 9048000 kr. förhöjt belopp.

1983/84: 1717 av Gunnel Liljegren (m) och Birgitta Rydle (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas att riksdagen uttalar sig för att åtgärder i enlighet med motionen vidtas vid lokaliseringen av nya utbildningar i syfte att häva den regionala obalansen i Stockholms län.¹

1983/84: 1733 av Wivi-Anne Radesjö m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om inrättande av ett roddgymnasium, vilket bör lokaliseras till Lilla Edet inom Trollhättans gymnasie-region.

1983/84: 1746 av Jörgen Ullenhag m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utformningen av timplaner för vissa tvååriga linjer av gymnasieskolan.

1983/84: 1749 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår propositionens förslag om förändringar av timplaner för de teoretiska linjerna i gymnasieskolan,
2. att riksdagen avslår propositionens förslag om utvidgad försöksverksamhet med estetisk variant av So-linjen (SoEs),
3. att riksdagen avslår propositionens förslag om försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap i gymnasieskolan,

¹ Yrkandet har också behandlats i utbildningsutskottets betänkande 1983/84: 22.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om försöksverksamheten med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal.

1983/84: 1754 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

3. att riksdagen beslutar att helt ta bort systemet med s. k. självstudietimmar på gymnasieskolan och för detta anvisar ett tilläggsanslag av 60 000 000 kr. till bil. 10 Utbildningsdepartementet, B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor,

4. att riksdagen under bil. 10 Utbildningsdepartementet, B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor, beslutar anslå ett reservationsanslag av 100 000 000 kr. för att möjliggöra ytterligare 10 000 intagningsplatser inom de grundskoleanknutna gymnasieutbildningarna.

1983/84: 1756 av Margareta Winberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att möjligheterna undersöks för att införa och lokalisera i motionen skisserad trädgårdsutbildning till Strömsunds kommun.

1983/84: 2016 av Ulf Adelsohn, m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om dimensioneringen av gymnasieskolan.¹

15. att riksdagen beslutar avvisa regeringens förslag när det gäller intagning till gymnasial utbildning av sådana som redan genomgått en minst tvåårig gymnasial utbildning.

16. att riksdagen beslutar ändra intagningsbestämmelserna till gymnasieskolan i enlighet med vad som i motionen anförts,

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag om nytt lärlingssystem i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ gentemot arbetsmarknadens parter i syfte att stimulera till ökad lärlingsutbildning i enlighet med vad som i motionen anförts,

21. att riksdagen beslutar uttala att inget hinder skall föreligga att arrangera lärlingsutbildning som ersättning för utbildning som i dag erbjuds inom gymnasieskolan,

22. att riksdagen beslutar att statsbidrag till färdigutbildning av lärlingar skall utgå även i fortsättningen,

23. att riksdagen beslutar utöka antalet lärlingsplatser till 10 000.

1983/84: 2097 av Per Unckel m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

15. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att samtliga självstudietimmar i årskurs 2 av de tvååriga teoretiska linjerna och två av fem självstudietimmar i årskurs 3 av de tre- och fyraåriga linjerna tas bort ur timplanerna fr. o. m. läsåret 1984/85.

¹ Yrkandet behandlas även under punkt 3 i detta betänkande.

16. att riksdagen beslutar att avskaffa rätten till hemspråksundervisning på gymnasiet.

17. att riksdagen beslutar att till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 3 751 000 000 kr.

1983/84: 2118 av Per Stenmarck m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till trafikutskottet remitterade motionen 1983/84: 2116 – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att antalet lärlingsplatser i Malmöhus län fördubblas i jämförelse med budgetpropositionens förslag.

2. att riksdagen uttalar att utbildningens dimensionering anpassas för att tillgodose industrins långsiktiga behov av utbildad arbetskraft.

1983/84: 2291 av Sivert Carlsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta förslag till bioteknisk variant på naturvetenskaplig linje i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

1983/84: 2308 av Mats Olsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Olofströms kommun bör få komma i fråga vid fortsatt försöksverksamhet med olika estetiska-praktiska linjer inom gymnasieskolan, samt att utbildningen inom vissa linjer blir treåriga.

1983/84: 2311 av Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kommunal skolstyrelse vid sin tillsyn av gymnasial lärlingsutbildning icke skall åläggas att biträdas av ett av facklig organisation utsett ombud i enlighet med regeringens förslag.

1983/84: 2316 av Rune Rydén m. fl. (m, c, fp och vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att dimensioneringen av gymnasieskolans grundskoleanknutna sektorer bör revideras i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en allmän riktlinje för planeringen bör vara att hel- eller halvklass av humanistisk linje finns vid varje gymnasieskolenhet som omfattar humanistisk-samhällsvetenskaplig sektor av gymnasieskolan.

1983/84: 2318 av Mona Saint Cyr (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsning på praktisk kunskap i matlagning/ekonomisk hushållning inom ramen för de åtgärder som vidtas för arbetslös ungdom.

1983/84: 2323 av Ulla Tillander (c) och Stig Josefson (c) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att religionskunskapen får plats som värdämne i kulturkunskapen.

1983/84: 2327 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c, m och fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att statsbidraget skall bibehållas för den gymnasiala lärlingsutbildningens färdigutbildning.

1983/84: 2467 av Ingemar Eliasson (fp) och Christer Eirefelt (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1983/84: 2466 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggd lärlingsutbildning.

1983/84: 2477 av Kersti Johansson (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1983/84: 2476 – yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts angående vårdutbildningen.

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84: 116

1983/84: 2739 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande möjlighet till omfördelning mellan och inom elevplatsramar för budgetåret 1984/85.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande utökning av antalet årselevplatser för budgetåret 1985/86 med 10 000 platser.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande utökning av planeringsramen för budgetåret 1986/87 med 10 000 platser.

1983/84: 2743 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

11. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om principerna för gymnasieskolans dimensionering.

1983/84: 2745 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående planeringsramar för gymnasieskolan för budgetåret 1985/86.

11. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om planeringsramar för gymnasieskolan för budgetåret 1986/87.

12. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om rätt för regeringen att av arbetsmarknadsskäl öka antalet platser i gymnasieskolan budgetåret 1985/86.

*Utskottet***Principer för intagning i gymnasieskolan**

I proposition 1983/84: 100 erinras om att gymnasieskolan i första hand är avsedd för ungdomar. Läroplanen och undervisningens organisation samt gymnasieskolans dimensionering och planering utgår från behoven hos de ungdomar som just har lämnat grundskolan. Emellertid visar tillgänglig statistik att många andra än de som har sökt direkt från grundskolan har tagits in i gymnasieskolan. Av en rapport från skolöverstyrelsen (SÖ) framgår att det totalt årligen rör sig om fler än 10 000 elever som varit minst 18 år gamla i den första årskursen av de grundskoleanknutna studievägarna. Mot bakgrund av de redovisade förhållandena föreslås i propositionen att principerna för intagning i gymnasieskolan bör ändras i vissa avseenden.

Med hänvisning till att utbildning oftast är det enda reella sysselsättningsalternativet för ungdomar under de första åren efter grundskolan förordar föredragande statsrådet att *sökande under 18 år* ges företräde vid intagning till gymnasieskolans grundskoleanknutna studievägar. Äldre sökande bör tas in endast i den mån det blir platser över, sedan alla behöriga sökande under 18 år har tagits in. För dem som är 18 år eller äldre och inte kommer in i gymnasieskolan finns den kommunala vuxenutbildningen.

Mot bakgrund av den förordade principen om prioritering av sökande under 18 år föreslår föredragande statsrådet att *sökande som redan har en minst tvåårig gymnasial utbildning* särbehandlas. Principen om en sådan särbehandling bör i första hand tillämpas vid intagning till sådana grundskoleanknutna studievägar som är minst tvååriga. Föredragande statsrådet framhåller att det självfallet måste finnas möjligheter att ta hänsyn till speciella omständigheter, när det skall avgöras huruvida en sökande med tidigare minst tvåårig gymnasial utbildning skall tas in på en minst tvåårig grundskoleanknuten studieväg.

Intagningen i gymnasieskolan sker f. n. dels på grundval av betyg från årskurs 9 i grundskolan, dels på basis av ett antal kompletterande urvalsgrunder. Dessa är rangordning av val, upprepad ansökan, underrepresenterat kön och arbetslivserfarenhet/avslutad förutbildning. I enlighet med förslag av SÖ förordar föredragande statsrådet att de två urvalsgrunderna rangordning av val och upprepad ansökan sammanförs till en som benämns intresse för sökt utbildning. Intresset bör premieras genom poäng, när ansökan upprepas vid närmast efterföljande ansökningstillfälle och poäng bör ges för endast ett efterföljande tillfälle.

De föreslagna förändringarna av intagningsreglerna bör enligt föredragande statsrådet av praktiska skäl gälla först fr. o. m. intagningen till gymnasieskolan för läsåret 1985/86.

Enligt 29 § skollagen (1962:319) får inträdesfordringar betingas endast

av utbildningens syfte. Som en följd av det som i proposition 1983/84: 100 förordas om ändrade principer för intagning i gymnasieskolan föreslår regeringen att 29 § skollagen ändras så att det där anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om inträdesfordringar och urvalsgrunder.

I motion 1983/84: 1243 (yrkande 13) motsätter sig motionärerna förslaget om en prioritering av sökande under 18 år vid intagning i gymnasieskolan. Många ungdomar som nu är engagerade i kommunernas uppföljningsprogram kommer enligt motionärerna att ställas utanför gymnasieskolan. Motionärerna avvisar även de övriga föreslagna förändringarna i regelsystemet för intagning till gymnasieskolan. I motion 1983/84: 2016 instämmer motionärerna i förslaget att prioritera 16–18-åringar vid intagning i gymnasieskolan. Däremot avvisas förslaget i vad det avser särbehandling av sökande med tidigare minst tvåårig gymnasial utbildning. En utökad dimensionering av gymnasieskolan bör göra det lättare att erbjuda plats även för dem i gymnasieskolan (yrkande 15). Motionärerna förordar vidare att de kompletterande urvalsgrunderna tas bort. Intagning i gymnasieskolan bör ske enbart på grundval av betyg (yrkande 16). Klara riktlinjer om undantag från 18-årsgränsen för intagning i gymnasieskolan begärs i motion 1983/84: 801. Motionären menar att undantag bör göras i sådana fall där speciella omständigheter föreligger, exempelvis sjukdom, familjens utlandsvistelse m. m.

Utskottet konstaterar att antalet sökande till gymnasieskolan som inte har kunnat beredas plats har ökat under de senaste åren trots att gymnasieskolan har genomgått en kraftig utbyggnad. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det är oacceptabelt att många ungdomar under 18 år ställs utan gymnasial utbildning trots att antalet platser i gymnasieskolan har ökat så att alla ungdomar borde få en gymnasieplats. Skolan har nu ansvaret för att bereda samtliga ungdomar under 18 år antingen utbildning eller arbete. Arbetsmarknadssituationen är sådan att utbildning i stort sett är det enda sysselsättningsalternativet för den berörda åldersgruppen. Mot den bakgrunden tillstyrker utskottet förslaget i proposition 1983/84: 100 att bestämmelserna för intagningen i gymnasieskolan ändras så att sökande under 18 år ges företräde vid intagning till direkt grundskoleanknutna studievägar. Utskottet vill i sammanhanget peka på att det även efter en sådan ändring kommer att finnas ett antal intagningsplatser – totalt sett – för äldre sökande, eftersom gymnasieskolan dimensioneras på en högre nivå än vad som motsvarar 100 % av antalet 16-åringar. När det gäller det i motion 1983/84: 801 begärda riksdagsuttalandet om behov av klara riktlinjer angående undantag från 18-årsgränsen, utgår utskottet från att hänsyn kommer att tas till särskilda skäl för undantag från huvudregeln, bl. a. de skäl som anförs i motionen. Det bör ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att bestämma härom.

Med hänvisning till vad utskottet här har anfört föreslår utskottet att

riksdagen beträffande prioritering av sökande i åldern under 18 år vid intagning i gymnasieskolan bifaller proposition 1983/84: 100 och avslår motionerna 1983/84: 801 och 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del.

När det gäller sådana sökande till minst tvååriga grundskoleanknutna studievägar i gymnasieskolan vilka redan har en minst tvåårig gymnasial utbildning ansluter sig utskottet till förslaget i proposition 1983/84: 100 att de i fortsättningen inte bör tas in, om inte särskilda skäl föreligger. I enlighet med vad som förordas i propositionen bör en särskild bedömning beträffande dessa sökande komma till stånd. Det bör ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att närmare avgöra vilka regler som bör gälla. Utskottet utgår från att dessa regler kommer att göra det möjligt att ta in sökande med tidigare gymnasial utbildning i den mån beslutat antal platser inte har tagits i anspråk. Utskottet avstyrker härmed motionerna 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 15 och föreslår att riksdagen bifaller proposition 1983/84: 100 i motsvarande del.

Enligt utskottets mening bör även framdeles finnas kompletterande urvalsgrunder jämte betyg från årskurs 9 i grundskolan som grundval för beslut om intagning i gymnasieskolan. Därmed avstyrks motion 1983/84: 2016 yrkande 16. Utskottet har ej heller något att erinra mot den i proposition 1983/84: 100 föreslagna modifieringen av de kompletterande urvalsgrunderna. Med hänvisning härtill avstyrks även motion 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del av utskottet.

Mot bakgrund av vad utskottet har förordat i det föregående föreslår utskottet att riksdagen antar 29 § förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319). Riksdagen bör därjämte avslå motion 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del.

Gymnasial lärlingsutbildning

Enligt riksdagens beslut år 1980 anordnas sedan den 1 juli 1980 försöksverksamhet med lärlingsutbildning under i princip samma villkor som den inbyggda utbildningen (prop. 1979/80: 100, prop. 1979/80: 145, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). Bakgrunden till försöksverksamheten är följande.

Yrkesinriktade linjer och specialkurser i gymnasieskolan kan inte tillgodosätta utbildningsbehovet för verksamhetsområden där rekryteringsbehovet är förhållandevis lågt. Inom många yrken är rekryteringsbehovet så lågt att det, även om man ser till hel region eller hela riket, inte är tillräckligt för att på viss ort bilda underlag för en hel klass på en studieväg i gymnasieskolan. Detta gäller inte enbart traditionella hantverksyrken utan även ett stort antal yrken inom andra näringsgrenar. Det har visat sig att även helt nya yrkesområden successivt utvecklas i samband med tillverkningstekniska innovationer och att nya produktionssystem kommer fram. Lärlings-

utbildning kommer på så sätt in på både gamla och nya yrkesområden. Lärlingsutbildningens individuella utformning, möjligheten till geografisk spridning av utbildningsplatserna och det förhållandet att intagning kan ske vid olika tidpunkter på året gör lärlingsutbildningen till ett värdefullt komplement till övriga studievägar i gymnasieskolan.

Föredragande statsrådet föreslår i proposition 1983/84: 100 att den gymnasiala lärlingsutbildningen fr. o. m. 1984/85 skall införas som en reguljär utbildningsform i gymnasieskolan. Lärlingsutbildningen skall därvid vara ett *komplement till det reguljära utbudet av studievägar* i gymnasieskolan, inte ett alternativ till det.

Enligt motion 1983/84: 2016 (yrkande 21) bör riksdagen besluta uttala att inget hinder skall föreligga att arrangera lärlingsutbildning som ersättning för utbildning som i dag erbjuds inom gymnasieskolan. Även i motionerna 1983/84: 989 (yrkande 1 i denna del) och 1983/84: 1259 (yrkande 15) föreslås att lärlingsutbildning skall kunna anordnas som alternativ till studieväg i gymnasieskolan.

Utskottet erinrar om att den allra största delen av den grundläggande yrkesutbildningen av ungdomar sker inom gymnasieskolan. I huvudsak gäller följande. På 16 yrkesinriktade linjer med ett stort antal grenar och varianter ges utbildning för en lång rad allmänt förekommande yrken. Utbildningen ger en jämförelsevis bred behörighet som omfattar i skiftande grad även utbildning i allmänna ämnen som svenska och engelska. Påbyggnadsutbildningar och utbildningar för smala yrkessektorer anordnas som specialkurser av varierande längd. Det finns f. n. drygt 500 sådana kurser för vilka SÖ fastställer tim- och kursplaner. Därtill kommer ett antal lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurser (LA-kurser), för vilka skolstyrelsen fastställer tim- och kursplaner, samt gymnasial lärlingsutbildning för lågfrekventa yrken. Skolstyrelsen har numera möjlighet att besluta om att undervisning i arbetsteknik och fackteori förläggs till företag eller institution på samtliga studievägar där sådan undervisning förekommer. All gymnasial yrkesutbildning regleras genom föreskrifter som regeringen meddelar. Gymnasieskolan har i princip ett odelat ansvar för eleverna. Endast för lärlingsutbildningen gäller generellt att eleven skall vara anställd. Gymnasial lärlingsutbildning får enligt gällande bestämmelser anordnas endast om utbildningen för yrket normalt inte kan erhållas på linje eller specialkurs i gymnasieskolan.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att lärlingsutbildning kan vara ett värdefullt komplement till gymnasieskolans ordinarie utbud av studievägar. Det gäller främst mindre frekventa yrken bl. a. inom hantverksområdet. På orter där det inte finns underlag för vissa studievägar kan också lärlingsutbildningen bidra till att ge ungdomar, som annars inte skulle ha sökt till gymnasieskolan, möjlighet till en yrkesutbildning. För vissa ungdomar kan av bl. a. sociala skäl en lärlingsplats vara ett lämpligt alternativ.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1259 yrkande 15 och 1983/84: 2016 yrkande 21.

Under försöksverksamheten anordnas gymnasial lärlingsutbildning i form av dels grundutbildning, dels *färdigutbildning*. I proposition 1983/84: 100 föreslås att färdigutbildning inte längre skall ingå i gymnasial lärlingsutbildning.

I motionerna 1983/84: 989 (yrkande 2), 1983/84: 1243 (yrkande 18), 1983/84: 1259 (yrkande 14), 1983/84: 2016 (yrkande 22) och 1983/84: 2327 begärs att statsbidrag till färdigutbildning skall utgå även i fortsättningen.

Det bör som framhålls i propositionen vara berörda parter som överväger hur en lämplig färdigutbildning skall anordnas. Frågor om kompletterande gymnasial yrkesutbildning berörs f. ö. i proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling, enligt vilken en arbetsgrupp skall tillsättas inom utbildningsdepartementet för att bl. a. behandla samspelet mellan skola och arbetsliv.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 989 yrkande 2, 1983/84: 1243 yrkande 18, 1983/84: 1259 yrkande 14, 1983/84: 2016 yrkande 22 och 1983/84: 2327.

I propositionen redovisas hur *gymnasial lärlingsutbildning som reguljär utbildningsform* i övrigt bör vara utformad. Föredragande statsrådet anmäler att hon ämnar föreslå regeringen att uppdra åt SÖ att i samråd med arbetsmarknadens parter utarbeta och inkomma till regeringen med förslag till ramkursplaner för lärlingsutbildning för varje yrkesområde.

Utskottet har inget att erinra mot att någon form av ramkursplan för lärlingsutbildning införs på grundval av förslag från SÖ. Utskottet vill i likhet med föredragande statsrådet framhålla behovet av stor lokal frihet vid utformningen av lärlingsutbildningen, så att det i denna blir möjligt att ta hänsyn till förutsättningarna vid de enskilda företagen och att följa utvecklingen inom yrkesområdet.

Utskottet har inte heller något att invända mot vad som anförts om samråd med berörda parter på central och regional nivå. Det är angeläget att samråd om planering, dimensionering m. m. sker samlat för all yrkesinriktad utbildning, så att de olika utbildningsalternativen kan komplettera varandra.

Enligt gällande bestämmelser för försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning är eleven anställd hos den arbetsgivare som erhåller bidrag. Eleven skall ges ledighet för att delta i annan undervisning i gymnasieskolan eller annan utbildning som är av betydelse för elevernas utveckling och kompetens i yrket och för fortsatta studier. I exempelvis ämnena svenska och matematik kan de som deltar i lärlingsutbildning bilda undervisningsgrupper tillsammans med elever på studievägar som helt eller delvis har sin undervisning i skola. Om tillräckligt elevunderlag finns

är det också möjligt att bilda särskilda undervisningsgrupper i dessa och liknande ämnen sammansatta av dem som deltar i lärlingsutbildning.

I det följande behandlar utskottet de frågor i propositionen som gäller sådan gymnasial lärlingsutbildning som inte är arbetsplatsförlagd (s. k. utbildningsinslag), statsbidrag, samråd med arbetsmarknadens parter på lokal nivå och regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1962: 319). Enligt lagförslaget i denna del skall kommun få anordna lärlingsutbildning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

I motion 1983/84: 1259 anförs att utbildningsinslagen inte bör göras obligatoriska i lärlingsutbildning utan att man först studerat förslagets konsekvenser för den yrkesspecifika utbildningen (yrkande 16). Om utbildningsinslag ändå införs, bör enligt motionärerna lärarna ha utbildning som motsvarar vad som behövs för undervisning i gymnasieskolan (yrkande 17). Nuvarande regler för statsbidrag till kommunerna för tillsyn m. m. av lärlingsutbildningen anses vidare böra vara oförändrade (yrkande 21).

I fyra motioner behandlas frågan om skolstyrelsens ansvar för lärlingsutbildningen. I motionerna 1983/84: 989 (yrkande 1 i denna del), 1983/84: 1243 (yrkandena 19 och 20) och 1983/84: 1259 (yrkande 20) framförs uppfattningen att det bör vara skolstyrelsen som har det hela och fulla ansvaret för lärlingsutbildningen precis som den har det för alla andra utbildningar i gymnasieskolan. Enligt motion 1983/84: 2311 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att kommunal skolstyrelse vid sin tillsyn av gymnasial lärlingsutbildning icke skall åläggas att biträdas av ett av facklig organisation utsett ombud i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet vill först erinra om att lärlingsutbildningen och den inbyggda utbildningen båda är arbetsplatsförlagda utbildningar. Skolstyrelsen och den lokala skolledningen utövar tillsyn över den inbyggda utbildningen (8 kap. 13 d § skolförordningen). I frågor som rör utbildningens anknytning till arbetslivet och den gymnasiala utbildningens yrkesinriktning biträds skolstyrelsen av ett planeringsråd och av ett eller flera lokala yrkesråd (16 a och 17 §§ skollagen). SÖ har utfärdat föreskrifter och anvisningar (SÖ-FS 1978: 235) för planeringsrådets och yrkesrådets verksamhet. Särskilt statsbidrag till tillsyns- och uppföljningsuppgifter utgår med upp till 10 % av lönekostnadsdelen av statsbidraget till inbyggd utbildning.

Vid inordnandet av den gymnasiala lärlingsutbildningen i gymnasieskolan bör enligt utskottets mening möjligheterna till samordning med regelsystemet för inbyggd utbildning och lokalt arbetsmarknadsanknuten specialkurs i gymnasieskolan tillvaratas när det gäller planering, information och tillsyn. Detta ger pedagogiska och administrativa vinster. Detsamma gäller statsbidragshanteringen. Statsbidraget till inbyggd utbildning och lärlingsutbildning är i dag identiska till sin uppbyggnad. För lärlingsutbildning har kommun rätt att få statsbidrag med belopp som motsvarar 30 lärotimmar per vecka. Eftersom systemet för statsbidrag rymmer möjlig-

heter till lokala anpassningar kan skolstyrelsen utnyttja viss del av dessa timmar för ersättning till sådana utbildningsinslag som äsyftas i propositionen. Behovet av lokal och individuell anpassning tillgodoses då utan att beräkningsgrunderna behöver ändras.

Skolstyrelsen bör erbjuda och informera lärlingar om tillgänglig utbildning utanför den utbildning som sker på arbetsplatsen. Som framhålls i propositionen bör målsättningen vara att denna utbildning så långt som möjligt till innehåll och omfattning motsvarar undervisningen på övriga yrkesinriktade studievägar i gymnasieskolan. För den enskilde eleven måste dock omfattningen kunna variera och vara flexibel. Kompletterande färdighetsträning av allmän art, introduktion på arbetsplatsen, facklig information och motsvarande bör exempelvis kunna ges på arbetsplatsen. Beträffande utbildning som ligger utanför utbildningen på arbetsplatsen bör skolstyrelsen i samma ordning som gäller för annan utbildning som den har ansvar för avgöra vilken personal som skall anlitas.

Behovet av samråd med bl. a. arbetsmarknadens parter är stort vid planering och anordnande av all yrkesutbildning. För planering och anordnande av den gymnasiala lärlingsutbildningen bör skolstyrelsen självfallet höra planeringsrådet i kommunen eller det eller de yrkesråd som berörs. Som framgår av propositionen ankommer det på skolstyrelsen att godkänna företag eller institution som vill inrätta lärlingsplats. Ett villkor för godkännande måste vara att företaget eller institutionen i fråga bedöms kunna fullgöra alla åtaganden avseende handledning och att arbets- och utbildningsförhållandena i övrigt är tillfredsställande. Regler enligt lag och avtal om arbetsmiljö m. m. skall äga samma giltighet för dessa ungdomar som för andra anställda på arbetsstället.

När det gäller särskilda föreskrifter om samråd vid inrättande av lärlingsplats och tillsyn av lärlingsutbildningen vill utskottet anföra följande. När skolstyrelsen inrättar lärlingsplats bör utgångspunkten vara att berörd arbetstagarpart getts tillfälle att ta ställning till utbildningsåtagandet. Om arbetstagarparten sagt nej till utbildningsåtagandet bör sökanden kunna antas endast om det finns särskilda skäl. Det som bäst tillgodoser elevens intresse måste vara vägledande. Utskottet vill stryka under att föreskrifterna inte får utformas så att skolstyrelsens möjligheter att fatta beslut urholkas. Vad gäller tillsynen av lärlingsutbildningen skall skolstyrelsen för tillsynen självfallet anlita personer som den själv finner lämpliga.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1243 yrkandena 19 och 20, 1983/84: 1259 yrkande 20 och 1983/84: 2311 samt med avslag på motion 1983/84: 1259 yrkandena 16, 17 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om införande av gymnasial lärlingsutbildning som reguljär utbildningsform och statsbidrag till sådan utbildning.

Enligt motion 1983/84: 1259 (yrkande 18) bör det finnas ett *stimulansbidrag* för att få fram fler lärlingsplatser för flickor.

Som framgår av föredragande statsrådets anförande bör det i första hand vara inom ramen för skolans allmänna jämställdhetsarbete som man söker bryta ett ensidigt könsrollsbelagt agerande, både från eleven som väljer utbildning och från arbetsgivaren som tar emot elever. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1983/84: 1259 yrkande 18.

I motionerna 1983/84: 2016 (yrkandena 19 och 20) och 1983/84: 1336 (i denna del) begärs *förslag om ett nytt lärlingssystem* som skall kunna introduceras *fr. o. m. läsåret 1985/86*. För att minska ungdomsarbetslösheten bör enligt motionärerna ett system byggas upp som skapar möjligheter till nya arbetstillfällen för ungdom. Motionärerna anger ett antal principer enligt vilka ett lärlingssystem kan förverkligas som bygger på erfarenheter av *lärlingsutbildning utomlands*. Regeringen bör enligt motionen omgående överväga den närmare utformningen av systemet och förelägga riksdagen förslag i frågan.

Utskottet erinrar om vad utskottet i det föregående redovisat om den yrkesinriktade utbildningen i den svenska gymnasieskolan. Utbildningen ger en jämförelsevis bred behörighet som omfattar i skiftande grad även utbildning i allmänna ämnen som svenska och engelska. Gymnasieskolan har i princip ett odelat ansvar för eleverna. Utskottet erinrar vidare om att föredragande statsrådet i proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling tar upp frågor om gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning i framtiden. Enligt statsrådet är det både nödvändigt och önskvärt att ytterligare yrkesinriktad utbildning organiseras i form av arbetsplatsförlagd utbildning. Olika samarbetsformer bör utvecklas mellan skolan och olika branscher, företag och arbetsplatser, bl. a. för att skolan skall få tillgång till sådan kvalificerad och dyr utrustning som den knappast själv kan skaffa.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2016 yrkandena 19 och 20 och 1983/84: 1336 i denna del.

Utskottet tar till slut upp förslag i vissa motioner om ett *framtida statsbidragssystem m. m.* för lärlingsutbildning. Enligt motion 1983/84: 989 (yrkande 3) bör ett framtida statsbidragssystem konstrueras så att bidrag utgår till lärlingslöner. Även andra faktorer bör beaktas, t. ex. materialkostnader, handledningskostnader och kostnader för utvecklings- och försöksverksamhet. I motionerna 1983/84: 1084 och 1983/84: 1259 yrkande 19 bör ett stimulansbidrag till lärlingsutbildning utgå i form av 75 % av lönen första året, 50 % av lönen andra året och 25 % av lönen tredje året. Ett sådant stimulansbidrag anses nödvändigt så länge arbetsmarknadens parter inte kunnat komma överens om en lägre nivå på ungdomars ingångslöner. Ett liknande förslag förs fram i motion 1983/84: 916 (yrkande 6). Ett kompletterande bidrag till lärlingens lön anses böra utgå till svärplacerade ungdomar mellan 16 och 20 år.

Utskottet vill erinra om att statens bidrag till lärlingsutbildning är ett bidrag till anordnande av utbildning. Bidraget består av tre komponenter,

nämligen bidrag till kostnader för lärare, utrustning och lokaler för utbildningen. Det är inte en uppgift för staten att genom bidrag till utbildningen ersätta företag eller institution för lön åt lärlingar. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 989 yrkande 3, 1983/84: 1084, 1983/84: 1259 yrkande 19 och 1983/84: 916 yrkande 6.

Gymnasieskolans dimensionering m. m.

Det minskade antalet 16-åringar och det därmed vikande elevunderlaget har medfört problem i vissa län vid fördelningen av platser till kommunerna ur sektorsramarna för de teoretiska linjerna. Det gäller län där det jämte gymnasieskolor som tillämpar normaltimplaner och skolor som tillämpar alternativa timplaner även finns skolor som tillämpar samordnade timplaner (skolor i glesbygd). I syfte att undvika extra nedskärningar av platser på de teoretiska studievägarna och för att tillförsäkra skolor med samordnade timplaner ett utbud av teoretiska linjer föreslår regeringen i proposition 1983/84: 100 i enlighet med förslag av SÖ att en *särskild elevplatsram för skolor med samordnade timplaner* skall föras till utrymmet för s. k. ospecificerade platser inom gymnasieskolans stora ram. Den nya ordningen för bestämmande av elevplatser i undervisning enligt samordnade timplaner bör av planeringstekniska skäl inte gälla fullt ut under budgetåret 1984/85.

Utskottet finner i likhet med föredragande statsrådet att den föreslagna ordningen gagnar såväl de berörda länens totala gymnasieplanering som de glesbygdsskolor vilkas verksamhet blev reguljär genom beslut av riksdagen under föregående riksmöte (prop. 1982/83: 100, UbU 1982/83: 21, rskr 1982/83: 311). Riksdagen bör med hänvisning härtill godkänna vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om hur elevplatser skall bestämmas för undervisning enligt samordnade timplaner.

Riksdagens beslut under föregående riksmöte om planeringsramar för budgetåret 1984/85 innebar att *gymnasieskolans stora ram* (direkt grundskoleanknutna studievägar om minst ett år) skulle omfatta sammanlagt 295 750 årselevplatser motsvarande 124 600 intagningsplatser och en intagningskapacitet av 108,7 % av 16-årskullen (prop. 1982/83: 100, UbU 1982/83: 21, rskr 1982/83: 311). I proposition 1983/84: 100 förordar föredragande statsrådet att intagningskapaciteten inom den stora ramen bör höjas till 110 %. För stora ramen innebär detta sammanlagt 297 600 årselevplatser (+ 1 850) motsvarande 125 390 intagningsplatser (+ 790). Antalet 16-åringar under budgetåret 1984/85 beräknas vara 113 990, en minskning från föregående budgetår med 640. Intagningsplatsernas och årselevplatsernas fördelning på gymnasieskolans olika sektorer och förändringarna i förhållande till budgetpropositionen 1983 mätta i antal intagningsplatser framgår av följande sammanställning:

Sektor	Intagnings- platser	Föränd- ring	Årselev- platser
Humanistisk och samhällsvetenskaplig sektor (HS)	18 800	+ 700	47 370
Vård-, social och konsumtionssektor (VSK)	21 470	- 30	40 360
Ekonomisk och merkantil sektor (EM)	24 900	+ 100	60 000
Teknisk och naturvetenskaplig sektor (TN)	23 550	0	76 530
Teknisk och industriell sektor (TI)	33 850	+ 350	67 700
Jordbruks- och skogsbrukssektor (JST)	2 500	+ 100	5 000
Ospecificerade sektorsplatser	320	- 430	640

Till TI-sektorn hör platser inom gymnasial lärlingsutbildning. För denna utbildning beräknar föredragande statsrådet 5 915 årselevplatser för budgetåret 1984/85.

Beträffande *gymnasieskolans lilla ram* (specialkurser som är kortare än ett läsår eller som kräver tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder för tillträde) föreslår regeringen att den för budgetåret 1984/85 skall omfatta 36 330 årselevplatser, vilket är en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 1 200 platser. Ökningen bör enligt föredragande statsrådet tillfalla de högre specialkurserna, för vilka avdelas en minsta ram på 9 830 årselevplatser för budgetåret 1984/85.

Regeringen begär riksdagens bemyndigande att medge en utökning av totalramen i den mån arbetsmarknadsskäl påkallar det.

Regeringen har sedermera i proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling återkommit till frågan om gymnasieskolans dimensionering för budgetåret 1984/85. Regeringen föreslår att stora ramens intagningskapacitet satt i relation till antalet 16-åringar ökas till 111,8%. Ramens totala antal intagningsplatser är därmed 127 390, vilket motsvarar 302 560 årselevplatser. Platsernas fördelning på sektorerna och förändringarna i förhållande till proposition 1983/84: 100 framgår av följande sammanställning:

Sektor	Intagnings- platser	Föränd- ring	Årselev- platser
HS	18 800	0	47 370
VSK	21 720	+ 250	40 830
EM	25 900	+ 1 000	62 420
TN	24 000	+ 450	78 000
TI	34 100	+ 250	68 200
JST	2 550	+ 50	5 100
Ospec.	320	0	640
Totalt	127 390	2 000	302 560

Lilla ramen föreslås i proposition 1983/84: 116 omfatta 37 330 årselevplatser för budgetåret 1984/85, vilket är en ökning med 1 000 platser i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100. Tillskottet bör helt reserveras för en ökning av högre specialkurser, vilka härigenom tilldelas

en minsta ram om 10830 årselevplatser. Även i proposition 1983/84: 116 föreslås att regeringen bemyndigas att besluta om en utökning av totalramen i den mån arbetsmarknadsskäl påkallar det.

I propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 anför föredragande statsrådet att det bör finnas vissa *möjligheter till avsteg från ramarna* för budgetåren 1984/85 och 1985/86. En omfördelning från lilla ramen bör kunna komma i fråga för en utökning av i första hand TI- och TN-sektorerna och i andra hand EM-, JST- och VSK-sektorerna. Ingen omfördelning bör dock få ske från det som har anvisats för högre specialkurser. Om en omfördelning till lilla ramen blir aktuell, bör den göras med hjälp av platser i den ospecificerade gruppen och användas i första hand för en utökning av platserna för högre specialkurser. Det bör få ankomma på regeringen att avgöra i vad mån dessa befogenheter till omfördelning bör lämnas till SÖ.

I ett antal motioner väcks förslag om annan dimensionering av gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 än den som regeringen har föreslagit. I motionerna tas även upp andra frågor som knyter an till ett ställningstagande om gymnasieskolans dimensionering och omfattningen av vissa utbildningar.

I motion 1983/84: 2739 (yrkande 9) föreslås att riksdagen uttalar sig för att SÖ bör ges befogenhet att göra de föreslagna omfördelningarna. Vidare bör det enligt motionärerna ankomma på länskolnämnderna att göra motsvarande omfördelningar inom sina resp. länsramar.

Som riktlinje för gymnasieskolans dimensionering bör enligt motion 1983/84: 2743 (yrkande 11) gälla att *elevernas egna val* skall vara styrande. Endast starka arbetsmarknadsskäl eller resursskäl bör medge avsteg härifrån.

En utökning av gymnasieskolans stora ram med 14000 årselevplatser förordas i motion 1983/84: 1243 (yrkande 15). Motionärerna hänvisar till att detta är i överensstämmelse med SÖ:s förslag i anslagsframställningen och menar att en sådan utökning i större utsträckning möjliggör för äldresökande att tas in i gymnasieskolan. Enligt motion 1983/84: 1754 (yrkande 4 i denna del) bör en utökning ske av stora ramen med 20000–25000 årselevplatser (10000 intagningsplatser). Härigenom åtgärdas enligt motionärerna problemet att alla ungdomar som i dag söker till gymnasieskolan inte får plats. I syfte att underlätta för de teoretiskt inriktade ungdomarna att komma in på önskade studievägar föreslås i motion 1983/84: 2016 (yrkande 14 i denna del) en utökning av gymnasieskolans dimensionering i första hand på de teoretiska studievägarna. Antalet platser bör enligt motionärerna utökas med 6300 årselevplatser (2100 intagningsplatser).

I motion 1983/84: 2316 framhålls att HS-sektorn bör få behålla den procentuella andel av antalet platser som den hade före införandet av den nya planeringsordningen den 1 juli 1983 (yrkande 1). Motionärerna föreslår vidare att som allmän riktlinje för planeringen bör gälla att hel- eller

halvklass av humanistisk linje skall finnas vid varje gymnasieskolenhet som omfattar humanistisk-samhällsvetenskaplig sektor. Motionärerna hänvisar till en tendens att minska HS-sektorns andel av den stora ramen och befarar att somliga gymnasieorter till följd härav kommer att vara utan humanistisk linje. Det påpekas i motionen att linjen är det naturliga underlaget för rekrytering till högskoleutbildning i andra språk än engelska.

Lärlingsutbildningen föreslås i motion 1983/84: 2016 (yrkande 23) utökas med 4085 årselevplatser i förhållande till regeringens förslag så att den omfattar 10 000 årselevplatser. I motion 1983/84: 2467 (motivering i den till näringsutskottet remitterade motionen 1983/84: 2466) anfördes att statsmakterna måste känna ansvar för att hantverkskunnandet sprids och förs över till nästa generation. Då det ofta bäst sker i form av lärlingsutbildning föreslås i motionen en kraftig utbyggnad av lärlingsutbildningen. Riksdagen bör enligt förslag i motion 1983/84: 987 som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen har anförts beträffande nödvändigheten av åtgärder för att främja, stimulera och utveckla en permanent och reguljär lärlings- och hantverksutbildning för att bl.a. stärka sysselsättningen i Kalmar län. Enligt motion 1983/84: 2118 (motivering i den till trafikutskottet remitterade motionen 1983/84: 2116) bör antalet lärlingsplatser i Malmöhus län fördubblas i jämförelse med budgetpropositionens förslag (yrkande 1). Riksdagen bör enligt motionärerna därjämte uttala sig för att utbildningens dimensionering anpassas till att tillgodose industrins långsiktiga behov av arbetskraft (yrkande 2).

Beträffande gymnasieskolans lilla ram har motionsledes framförts följande förslag. I syfte att säkra ett fortsatt utvecklingsarbete med regionalt beslutade högre specialkurser i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Södermanlands län föreslås i motion 1983/84: 1243 (yrkande 16) en utökning av lilla ramen med 3 000 årselevplatser i förhållande till regeringens förslag. I samma syfte föreslås i motion 1983/84: 1703 att den minsta ramen för högre specialkurser inom den lilla ramen vidgas. I motionen redovisas ett behov av sammanlagt 1 124 årselevplatser för ifrågavarande försöksverksamhet. I motion 1983/84: 1717 anfördes att det i södra delen av Stockholms län finns behov av högre specialkurser på det tekniska och ekonomiska området. Motionärerna önskar en undersökning om vilka högre specialkurser som är mest aktuella och var de kan förläggas.

Innan utskottet tar ställning till förslagen om gymnasieskolans dimensionering för det närmast följande budgetåret, behandlar utskottet de frågor av övergripande natur som har aktualiserats i ett par motioner.

I samband med utskottets beslut under förra riksmötet om gymnasieskolans dimensionering behandlades även de grundläggande förutsättningarna för planeringen av gymnasieskolan och riktlinjerna för gymnasieskolans dimensionering (UbU 1982/83: 21 s. 10 ff). Utskottet anförde därvid att de problem som hängde samman med svårigheterna att erbjuda alla ungdomar utbildning som såväl tillmötesgår deras intresse som tillförsäkrar dem

arbete efter utbildningen enligt utskottets mening inte skulle lösas genom att låta elevernas önskemål om utbildning bli den dominerande faktorn för dimensioneringen av gymnasieskolan. Utskottet ansåg att ungdomarnas intresse av olika utbildningar skall vägas mot vad som är känt om arbetsmarknadens behov och kommunernas möjligheter att anordna utbildningar. Utskottet har inte funnit anledning att ändra uppfattning i frågan, varför motion 1983/84: 2743 yrkande 11 bör avslås av riksdagen.

Beträffande HS-sektorn och den humanistiska linjens omfattning, vilken fråga behandlas i motion 1983/84: 2316, vill utskottet anföra följande.

Vid sin behandling under förra riksmötet av en motion av likartat innehåll (mot. 1982/83: 1902) utgick utskottet från att ansvariga regionala och lokala myndigheter genom sina beslut inte i nämnvärd omfattning skulle förändra den nuvarande spridningen av den humanistiska linjen. Detta borde enligt utskottet vara en riktlinje och utskottet hänvisade till värdet av en bred språklig utbildning i gymnasieskolan och till behovet av underlag till högskoleutbildning i språk (UbU 1982/83: 21 s. 12 ff). Det nuvarande planeringssystemet för gymnasieskolan innebär bl. a. att statsmakterna i sina beslut inte skall ange den beräknade omfattningen av varje linje. I proposition 1980/81: 107 om den statliga skoladministrationen m. m. angavs att kapaciteten på enskild studieväg endast i undantagsfall borde läsas genom centrala beslut. Centrala önskemål att påverka dimensioneringen av viss studieväg borde i första hand tillgodoses genom allmänna riktlinjer (prop. s. 34).

Humanistisk linje är näst efter musiklinjen den minsta linjen inom HS-sektorn. Antalet utlagda intagningsplatser läsåret 1983/84 (enligt beslut t. o. m. den 31 augusti 1983) är för HS-sektorn:

humanistisk linje	3 946
samhällsvetenskaplig linje	6 931
social linje	9 765
musiklinjen	270

Utskottet har erfarit att minskningen av antalet 16-åringar och ett bibehållande av HS-sektorns och den humanistiska linjens nuvarande andel av den totala intagningskapaciteten på sikt kan medföra svårigheter att vidmakthålla den spridning i landet som den humanistiska linjen f. n. har. Med hänvisning till den planeringsprincip som sedan länge gäller – innebärande bl. a. att det på varje s. k. gymnasieort (g-ort) skall kunna erbjudas ett allsidigt urval av studievägar – utgår utskottet från att HS-sektorns omfattning även i fortsättningen möjliggör för berörda myndigheter att inrätta humanistisk linje på varje g-ort. När det gäller det i motionen framförda yrkandet att hel- eller halvklass av humanistisk linje skall finnas vid varje gymnasieskolenhet som omfattar HS-sektor, vill utskottet erinra om att det ankommer på kommunen och länskolnämnden att besluta om gymna-

sieskolans organisation i kommunen. Utskottet finner det dock av värde att humanistisk linje anordnas vid skolenhet där HS-sektorn är representerad.

Utskottet anser att de överväganden som utskottet med anledning av motion 1983/84: 2316 nu har gjort inte bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida, varför motionen avstyrks.

När det gäller omfattningen av lärlingsutbildningen vill utskottet mot bakgrund av de motionsledes framförda förslagen anföra följande.

Av vad utskottet har anfört i det föregående vid behandlingen av förslaget att göra lärlingsutbildningen reguljär framgår att gymnasieskolans yrkesinriktade linjer och specialkurser inte bara skall utgöra stommen av de yrkesutbildningar som gymnasieskolan har att erbjuda ungdomarna, utan att de också skall vara de vanligaste vägarna för ungdomar att skaffa sig yrkesutbildning. Anordnandet och uppläggningsen av linjer och specialkurser bör ske på sådant sätt att eleverna även får tillfredsställande kunskaper om förhållandena på arbetsplatser. Detta sker bl.a. genom att utbildningen på dessa studievägar förläggs till arbetsplats. Den regularisering av lärlingsutbildningen som utskottet i det föregående har tillstyrkt innebär inte något avsteg från principen att lärlingsutbildningen skall komplettera gymnasieskolans övriga reguljära utbud av studievägar. Utskottet har erfarit att regeringen vid beräkningen av antalet lärlingsplatser har tagit hänsyn till att lärlingsutbildningen fr. o. m. budgetåret 1984/85 omfattar endast grundutbildning. Mot bakgrund av det som har redovisats räknar utskottet i likhet med föredragande statsrådet för budgetåret 1984/85 med 5915 årselevplatser inom TI-sektorn för lärlingsutbildning. Riksdagen bör med hänvisning härtill avslå motionerna 1983/84: 2016 yrkande 23 och 1983/84: 2467.

Då det ankommer på SÖ att fördela platserna för lärlingsutbildning bland läns skolnämnderna, bör riksdagen avslå motionerna 1983/84: 2118 och 1983/84: 987.

Beträffande gymnasieskolans totala dimensionering har regeringen – som framgår av det föregående – i proposition 1983/84: 116 lagt fram förslag om en utökning med 2 000 intagningsplatser av den stora ramen och med 1 000 årselevplatser av den lilla ramen i jämförelse med förslag i proposition 1983/84: 100. Utskottet biträder förslaget i proposition 1983/84: 116. När det gäller det i motion 1983/84: 1703 angivna behovet av platser för den i fem län pågående försöksverksamheten med regionalt beslutade högre specialkurser, vill utskottet erinra om den av föredragande statsrådet förordade möjligheten till omfördelning av platser mellan ramarna. Vidare förutsätter utskottet – i likhet med statsrådet – att SÖ vid fördelningen av platser i görligaste mån tar skäligen hänsyn till de särskilda behoven i de fem försökslänerna. Med anledning av motion 1983/84: 1717 vill utskottet erinra om att lokalisering av gymnasiala studievägar inte beslutas av riksdagen. Beträffande den i motion 1983/84: 2739 (yrkande 9) aktualise-

rade frågan om möjligheter till omfördelning mellan ramarna ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets uppfattning att det bör få ankomma på regeringen att avgöra i vad mån dessa befogenheter till omfördelning bör lämnas till SÖ. Om en omfördelning till lilla ramen blir aktuell, bör den enligt utskottets uppfattning dock kunna göras inte bara med hjälp av platser i den ospecificerade gruppen inom stora ramen utan också med hjälp av platser i de olika sektorerna av stora ramen. I vad avser de i motion 1983/84: 2016 (yrkande 14) förordade utökningarna av de teoretiska studievägarna erinrar utskottet om vad i det föregående har anförts om HS-sektorn. Vidare har utskottet erfarit att regeringen på SÖ:s förslag i avvaktan på riksdagens beslut genom provisoriska föreskrifter har medgivit att platser förs över från TN-sektorn till bl. a. HS-sektorn och EM-sektorn för att möjliggöra ett fullt utnyttjande av det medgivna antalet platser. Med det anförda biträder utskottet regeringens förslag till dimensionering av gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 så som det återfinns i proposition 1983/84: 116. Med hänvisning härtill bör riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del godkänna det som i proposition 1983/84: 116 har förordats i fråga om ramar för elevplatser i gymnasieskolan.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1984/85 medge att totalramen för elevplatser utökas.

Med hänvisning till förslaget i proposition 1983/84: 100 att prioritera sökande under 18 år vid intagning till direkt grundskoleanknutna studievägar i gymnasieskolan framhåller föredragande statsrådet i proposition 1983/84: 116 att det finns ett ökande behov att vid den årliga planeringen av gymnasieskolan kunna överblicka vilka platser som i realiteten står till förfogande för dem som lämnar grundskolan. Direkt grundskoleanknutna studievägar finns i dag inte bara i sektorsramarna utan även i lilla ramen. SÖ har föreslagit att alla specialkurser som bygger enbart på grundskolan förs över från den nuvarande lilla ramen till berörda sektorsramar och ramen för ospecificerade platser. Föredragande statsrådet förordar att *ramsystemet* ändras fr. o. m. budgetåret 1985/86 i huvudsaklig överensstämmelse med SÖ:s förslag. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad statsrådet föreslagit.

Utskottet finner den föreslagna förändringen i ramsystemet ändamålsenlig och tillstyrker förslaget. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att regeringen i proposition 1983/84: 118 om fristående skolor på gymnasial nivå har föreslagit att det vid sidan om ramarna för gymnasieskolan skall finnas en särskild ram uttryckt i årselevplatser för alla utbildningar vid de

statsunderstödda fristående skolorna. De kan därigenom betraktas som en del av den samlade resursen för gymnasial utbildning. Utskottet behandlar denna fråga i ett senare betänkande i samband med sina ställningstaganden till övriga förslag i proposition 1983/84: 118.

I enlighet med det nuvarande planeringssystemet för gymnasieskolan begär regeringen i proposition 1983/84: 100 ett bemyndigande av riksdagen att få fastställa planeringsramar för budgetåret 1985/86. Regeringen föreslår att stora ramen skall omfatta 117 650 intagningsplatser motsvarande 279 500 årselevplatser. Detta innebär en intagningskapacitet av 108,6% av antalet 16-åringar. Fördelningen av intagningsplatserna på sektorsramarna framgår av en sammanställning i det följande. För lilla ramen föreslås en omfattning av 36 330 årselevplatser, varav 10 830 årselevplatser bör reserveras som en minsta ram för högre specialkurser.

I proposition 1983/84: 116 återkommer regeringen även till frågan om gymnasieskolans dimensionering för budgetåret 1985/86. Med hänvisning till den föreslagna omläggningen av ramsystemet föreslår regeringen att ramförslagen i proposition 1983/84: 100 nu ändras. För budgetåret 1985/86 bör enligt vad som anförs i proposition 1983/84: 116 ramarna vidare inte avse planeringsramar utan slutliga ramar. Föredragande statsrådet menar att SÖ, länskolnämnderna och kommunerna härigenom får bättre tid för den årliga planeringen av gymnasieskolan än vad som är fallet med den hittillsvarande ordningen. Regeringen bör även för budgetåret 1985/86 erhålla bemyndigande av riksdagen att, om arbetsmarknadsskäl så påkallar, besluta om en utökning. Förslaget till sektorsramar för budgetåret 1985/86 i proposition 1983/84: 116 innefattar en överföring av platser från lilla ramen till vissa sektorsramar i enlighet med den i det föregående behandlade förändringen av ramsystemet. Det nya förslaget till slutlig stor ram, vilken alltså innefattar alla studievägar som är direkt grundskoleanknutna (direktram), omfattar sammanlagt 121 670 intagningsplatser, vilket är en ökning med 4 020 i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100. Fördelningen av intagningsplatserna på sektorsramar enligt förslagen i propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt antalet årselevplatser i proposition 1983/84: 116 framgår av följande sammanställning:

Sektor	Intagningsplatser		Årselev- platser i prop. 1983/84: 116
	prop. 1983/84: 100	prop. 1983/84: 116	
HS	17 600	17 495	44 080
VSK	18 130	19 420	36 510
EM	22 370	23 485	56 600
TN	22 300	22 695	73 750
TI	33 850	34 400	68 800
JST	2 500	2 675	5 350
Ospecc.	900	1 500	3 000
Totalt	117 650	121 670	288 090

Beträffande den lilla ramen, dvs. från budgetåret 1985/86 icke grundskoleanknutna studievägar, föreslås i proposition 1983/84: 116 att den skall omfatta 34 230 årselevplatser, varav 12 500 skall utgöra en minsta ram för högre specialkurser/påbyggnadsutbildningar. I likhet med vad som enligt föredragande statsrådet bör gälla för budgetåret 1984/85 förordas att möjligheter till avsteg från ramarna bör finnas även för budgetåret 1985/86.

I motion 1983/84: 1243 (yrkande 17 i denna del) har som planeringsram för budgetåret 1985/86 föreslagits en utökning med sammanlagt 10 000 årselevplatser av gymnasieskolans totala ram i jämförelse med förslaget i proposition 1983/84: 100.

Frågan om den slutgiltiga dimensioneringen av gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 tas upp i ett par motioner. I motion 1983/84: 2739 (yrkande 10) föreslås en utökning med 7 000 årselevplatser av den stora ramen och med 3 000 årselevplatser av den lilla ramen i förhållande till de i proposition 1983/84: 100 föreslagna planeringsramarna. I motion 1983/84: 2745 (yrkande 10) accepteras regeringens förslag till total dimensionering i proposition 1983/84: 116, men motionärerna avvisar av arbetsmarknadsskäl den föreslagna ökningen av VSK-sektorn. I stället förordas att 2 100 intagningsplatser omfördelas till tre- och fyraåriga linjer. Härvid bör särskild hänsyn tas till efterfrågan på platser inom HS-sektorn. I samma motion avstyrks regeringens förslag om bemyndigande av riksdagen för budgetåret 1985/86 att medge en utökning av totalramen (yrkande 12). Regeringen bör enligt motionärerna fr. o. m. budgetåret 1985/86 få återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare medel på tilläggsbudget i de fall en utökning av totalramen är nödvändig.

Utskottet delar regeringens uppfattning att riksdagen nu även bör besluta om gymnasieskolans slutliga ramar för budgetåret 1985/86. Utskottet har i det föregående utförligt redovisat regeringens förslag. I förhållande till förslaget i budgetpropositionen innebär det en ökning med 6 490 årselevplatser av den totala ramen. Då utskottet anser denna utökning av gymnasieskolans dimensionering tillräcklig, avstyrks motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 (i denna del) och 1983/84: 2739 yrkande 10. När det gäller fördelningen av platser mellan sektorerna och mellan olika studievägar, ansluter sig utskottet till vad föredragande statsrådet har förordat i proposition 1983/84: 116. Vidare tillstyrker utskottet vad i propositionen har anförts om möjligheter till avsteg från ramarna för budgetåret 1985/86. I sammanhanget vill utskottet erinra om vad utskottet har anförts om dimensioneringen av HS-sektorn och humanistisk linje. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 2745 yrkande 10 och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del. Utskottet föreslår slutligen att riksdagen godkänner vad i proposition 1983/84: 116 har föreslagits om slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86.

Utskottet finner inte skäl att för budgetåret 1985/86 frångå den hittillsvarande ordningen med bemyndigande för regeringen att – om arbetsmark-

nadsskäl påkallar det — medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas. Riksdagen bör sålunda med avslag på motion 1983/84: 2745 yrkande 12 bifalla proposition 1983/84: 116 i motsvarande del.

Utskottet tar i detta sammanhang upp till behandling motion 1983/84: 1243 (yrkande 14) vari föreslås ett *tidigareläggande av statsmakternas beslut om gymnasieskolans slutliga dimensionering* i syfte att förbättra planeringssituationen för berörda myndigheter. Motionärerna menar att regeringen i proposition om tilläggsbudget I på hösten före det berörda budgetåret bör förelägga riksdagen förslag om slutlig dimensionering av gymnasieskolan.

Som framgår av det föregående har regeringen i proposition 1983/84: 116 framlagt förslag om gymnasieskolans slutliga dimensionering för budgetåret 1985/86. Utskottet har också tagit ställning till det. Vid bifall av riksdagen till utskottets hemställan i denna fråga kommer riksdagens slutliga beslut om gymnasieskolans dimensionering för budgetåret 1985/86 att inträffa mer än ett år före det berörda budgetårets början. I proposition 1983/84: 116 säger föredragande statsrådet att riksdagen i fortsättningen bör föreläggas förslag till slutliga ramar tidigare än vad hittills varit fallet. Som utskottet ser det är syftet med yrkande 14 i motion 1983/84: 1243 med de nu redovisade förhållandena tillgodosett, varför yrkandet bör avslås av riksdagen.

Enligt gällande planeringsordning har riksdagen att nu besluta om planeringsramar för gymnasieskolan för budgetåret 1986/87. Antalet 16-åringar ökar med ca 1 500 till 109 700. Regeringen föreslår i proposition 1983/84: 100 en intagningskapacitet för den stora ramen ("direktramen") på 119 200 intagningsplatser, vilket motsvarar 283 200 årselevplatser. Mot bakgrund av de i proposition 1983/84: 116 föreslagna förändringarna i ram-systemet återkommer regeringen i samma proposition även till frågan om planeringsramar för budgetåret 1986/87. Regeringens förslag till ramar och förändringar i förhållande till proposition 1983/84: 100 framgår av följande sammanställning:

Sektor	Prop. 1983/84: 100	Prop. 1983/84: 116		
		intagnings- platser	(förändring)	årselev- platser
HS	17 900	17 770	(- 130)	44 785
VSK	18 750	19 810	(+ 1 060)	37 240
EM	22 600	22 690	(+ 900)	54 685
TN	22 700	22 595	(- 105)	73 440
TI	33 850	34 150	(+ 300)	68 300
JST	2 500	2 625	(+ 125)	5 250
Ospec.	900	1 500	(+ 600)	3 000
Totalt	119 200	121 140	(+ 1 940)	286 700

Lilla ramen föreslås omfatta 33 230 årselevplatser, vilket är en minskning med 3 100 platser i förhållande till proposition 1983/84: 100. Inom ramen bör som en minsta ram reserveras 12 530 årselevplatser för högre specialkurser/påbyggnadsutbildningar. Det är en ökning med 700 platser i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100.

Regeringens förslag till planeringsramar för budgetåret 1986/87 i proposition 1983/84: 116 har föranlett ett par motionsyrkanden. I motion 1983/84: 2739 (yrkande 11) hänvisas till motion 1983/84: 1243 yrkande 17 och motionärerna föreslår i enlighet med den motionen en utökning med sammanlagt 10 000 årselevplatser. Av dessa bör 3 000 tillfalla den lilla ramen. I motion 1983/84: 2745 (yrkande 11) tillstyrks regeringens förslag till totalram. Motionärerna accepterar däremot inte minskningen av HS- och TN-sektorerna i förhållande till det som har förordats i proposition 1983/84: 100. Den i proposition 1983/84: 116 angivna ökningen av VSK-sektorn (ca 1 000 intagningsplatser) bör i stället fördelas på tre- och fyraåriga linjer.

Utskottet har inget att erinra mot de i proposition 1983/84: 116 angivna planeringsramarna för budgetåret 1986/87. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del, 1983/84: 2739 yrkande 11 och 1983/84: 2745 yrkande 11 och besluta om bemyndigande i enlighet med regeringens förslag i proposition 1983/84: 116.

Utskottet tar i förevarande avsnitt upp till behandling motionsledes framförda önskemål om *vissa utbildningar och lokaliseringen av dessa*.

I motion 1983/84: 1095 (yrkande 4, motivering återfinns i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1983/84: 1094) begärs en breddning av gymnasieutbildningen i Ystad genom att "en idrottslinje med anknytning till handboll" inrättas. Frågan om inrättande av "ett roddgymnasium" i Lilla Edet inom Trollhättans gymnasierregion bör enligt motion 1983/84: 1733 utredas. En gymnasial trädgårdsutbildning av viss utformning skisseras i motion 1983/84: 1756. Möjligheterna att införa sådan utbildning och att lokalisera den till Strömsund bör enligt motionärerna undersökas. I motion 1983/84: 1075 (i denna del, motivering återfinns i den till näringsutskottet remitterade motionen 1983/84: 1074) ges exempel på olika tekniska utbildningar på gymnasial nivå i Skåne som enligt motionärerna bör stödjas.

I proposition 1983/84: 100 erinrar föredragande statsrådet om att den nyligen påbörjade försöksverksamheten med individuella timplanejämnningar för idrottsträning för elever i gymnasieskolan enligt tidigare beslut får utökas med 150 nya elever läsåret 1984/85. Någon ytterligare utökning av den verksamheten eller utökning av den sedan läsåret 1982/83 reguljära verksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och specialidrott är utskottet i likhet med föredragande statsrådet inte berett att tillstyrka. När det gäller lokaliseringen av ifrågavarande verksamheter, vill utskottet erinra om att SÖ i samverkan med Riksidrottsförbundet har att bestämma därom (jfr prop. 1976/77: 100 bil. 12, UbU 1976/77: 17, rskr 1976/77: 158).

Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå motionerna 1983/84: 1095 yrkande 4 och 1983/84: 1733.

Det ankommer på SÖ att föreslå åtgärder för att tillmötesgå samhällets behov av nya utbildningar. I vad gäller lokaliseringen av utbildningen beslutar SÖ om lågfrekventa studievägar, i övriga fall länskolnämnderna. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 1756 och 1983/84: 1075.

Läroplansfrågor

Riksdagen har tidigare innevarande riksmöte beslutat om ett system med *timreduktioner* i gymnasieskolan vid grupper om upp t. o. m. 23 elever. Härvid frigiordes ca 115 milj. kr., varav 60 milj. kr. skulle utgöra en direkt besparing, 40 milj. kr. tas i anspråk i samband med en omprövning av ordningen med *självstudietimmar* och 15 milj. kr. ställas till lokal disposition som en återföringsresurs i anslutning till systemet med timreduktioner (prop. 1983/84: 40, UbU 1983/84: 7, rskr 1983/84: 91). Regeringen föreslår nu i proposition 1983/84: 100 att samtliga självstudietimmar i årskurs 2 av de tvååriga teoretiska linjerna och två av fem självstudietimmar i årskurs 3 av de tre- och fyraåriga linjerna tas bort ur timplanerna fr. o. m. läsåret 1984/85.

Riksdagsbeslutet om timreduktioner i gymnasieskolan föreslås i motion 1983/84: 1259 (yrkande 10) bli upphävt. Motionärerna hänvisar till SÖ:s förslag i anslagsframställningen i vad gäller att finansiera borttagandet av självstudietimmarna.

I motionerna 1983/84: 1243 (yrkande 21) och 1983/84: 2097 (yrkande 15) avvisas regeringens förslag avseende självstudietimmar. Enligt den förra motionen bör en återföring av 40 milj. kr. till gymnasieskolan inte ske; besparingen bör i stället föras till grundskoleanslaget (förstärkningsresursen). Enligt den senare motionen borde en finansiering av slopandet av självstudietimmarna ske i enlighet med förslag i SÖ:s anslagsframställning. I motion 1983/84: 1754 (yrkande 3 i denna del) krävs att systemet med självstudietimmar slopas i sin helhet.

Utskottet finner inte skäl för riksdagen att nu ompröva sitt beslut tidigare under innevarande riksmöte om vissa timreduktioner inom gymnasieskolan, varför motion 1983/84: 1259 yrkande 10 avstyrks.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen har föreslagit om borttagande av självstudietimmar på de teoretiska linjerna. En tidsram om högst tre veckotimmar för de kvarvarande självstudietimmarna bör föras in i timplanerna i enlighet med vad föredragande statsrådet förordar. Utskottet avstyrker härmed motionerna 1983/84: 1243 yrkande 21, 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 15.

Ämnet *svenska* finns f. n. inte i årskurs 2 av tvåårig teknisk linje och inte heller i årskurs 2 av bygg- och anläggningsteknisk, beklädnadsteknisk, el-

teleteknisk och fordonsteknisk linje, jordbrukslinjen, livsmedelsteknisk och processteknisk linje, skogsbrukslinjen, trädgårdslinjen, träteknisk och verkstadsteknisk linje. Regeringen föreslår att svenska skall föras in under tre veckotimmar i årskurs 2 på samtliga de nämnda linjerna och minst tvååriga linjelika specialkurser. I årskurs 2 av den tvååriga tekniska linjen skall svenska fr. o. m. läsåret 1984/85 läsas som ett obligatoriskt ämne i utbyte mot tre veckotimmar tekniska ämnen. I årskurs 2 av de berörda övriga linjerna och specialkurserna gäller för läsåret 1984/85 att svenska läses som ett alternativt obligatoriskt tillvalsämne och fr. o. m. läsåret 1985/86 som obligatoriskt ämne i stället för ett av de obligatoriska tillvalsämnena.

I motion 1983/84:1746 ställs frågan hur det kommer att bli med de tvååriga tillvalsämnena engelska, samhällskunskap och matematik. Motionärerna instämmer i att ställningen för ämnet svenska bör stärkas, men upplever regeringsförslaget som ofullständigt.

Utskottet vill anföra följande i ärendet.

SÖ har föreslagit att utrymme för svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna skapas genom en minskning med tre veckotimmar i yrkesämne. Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets uppfattning att inte nu åstadkomma en sådan förskjutning mellan olika ämnesgrupper. Det nuvarande utrymmet för obligatoriskt tillval bör i stället utnyttjas.

När det gäller de ämnen på timplanen för de ifrågavarande studievägarna som f. n. finns upptagna som obligatoriska tillval intar engelska en särställning såtillvida att tvåårig studiegång i ämnet jämte tvåårig studiegång i svenska ger allmän behörighet för högskolestudier. Utskottet erinrar i detta sammanhang om systemet med fritt tillval på de yrkesinriktade linjerna. Elev får byta ut undervisning i yrkesbetonat ämne mot annat ämne under högst tolv veckotimmar i årskurs 2 i syfte att underbygga eller fördjupa den yrkesinriktade utbildningen eller att möjliggöra en sidoordnad men alltså målinriktad yrkesutbildning. Genom regeringens beslut den 4 november 1976 kan elev också inom det fria tillvalet studera svenska och/eller engelska för att erhålla allmän behörighet för högre studier (jfr Aktuellt från skolöverstyrelsen 1976/77: 30 och Allmänna bestämmelser till timplanerna s. 140 f. i den tredje upplagan 1983 av Läroplan för gymnasieskolan, Lgy 70). Utskottet utgår från att ämnet engelska även i fortsättningen skall kunna läsas inom ramen för fritt tillval och att därigenom ingen förändring sker i elevernas möjligheter att erhålla allmän behörighet. I vad gäller övriga ämnen inom det nuvarande obligatoriska tillvalet bör dessa kunna läsas som utökad studiekurs.

Med hänvisning till vad utskottet har anfört föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om tvåårig studiegång i svenska och därjämte avslår motion 1983/84: 1746.

I samband med riksdagens beslut hösten 1981 om självstudietimmar gjordes också andra ändringar av de *tre- och fyraåriga linjernas timplaner* i

syfte att åstadkomma besparingar genom ökad samläsning mellan linjer (prop. 1981/82: 14, UbU 1981/82: 5, rskr 1981/82: 112). På grundval av förslag av SÖ föreslås i proposition 1983/84: 100 vissa justeringar av timplanerna dels för att komma till rätta med vissa problem, dels för att stärka den naturvetenskapliga linjens ställning. De föreslagna nya timplanerna redovisas på s. 496–502 i propositionen. I den mån det är lämpligt bör ändringarna göras redan fr. o. m. läsåret 1984/85.

Förslaget om ändrade timplaner tillbakavisas i sin helhet i motion 1983/84: 1749 (yrkande 1). Motionärerna menar att de föreslagna förändringarna knappast åstadkommer en förbättrad rekrytering till den naturvetenskapliga linjen. Timplanerna såsom de fastställdes år 1981 bör ha varit i kraft under en hel studiegång (tre till fyra år) och ha utvärderats, innan de på nytt ändras. I motion 1983/84: 656 pekar motionären på att elever som har valt alternativämne på den naturvetenskapliga linjen enligt den nu gällande timplanen i årskurs 3 måste avbryta studierna i B- eller C-språk för att i stället behålla engelska som enda obligatoriskt främmande språk. Motionären erinrar om valfriheten som fanns tidigare och som möjliggjorde för eleverna att få en treårig studiegång i B- eller C-språk i gymnasieskolan i stället för engelska, som de studerat under många år.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att vissa justeringar bör göras på gymnasieskolans timplaner utöver dem som avser självstudietimmar och tvåårig studiegång i svenska och till vilka utskottet har tagit ställning i det föregående. Förändringarna bör ske i enlighet med förslaget i proposition 1983/84: 100 utom på en punkt, som avser studiet av moderna språk i årskurs 3. Utskottet anser att det vore till fördel för de elever som genom tillvalssystemet endast kan studera ett eller två moderna språk, om de i årskurs 3 kan välja mellan engelska, B- och C-språk. Som motiv för en sådan ordning hänvisar utskottet till vad som anförs i motion 1983/84: 656. Utskottet vill vidare framhålla värdet – för bl. a. vårt näringsliv – av att ungdomar med t. ex. naturvetenskaplig-teknisk gymnasieutbildning skaffar sig förhållandevis goda kunskaper även i andra moderna språk än engelska. Vad utskottet här har anfört om alternativt val mellan engelska, B- och C-språk i vissa fall i årskurs 3 bör riksdagen med anledning av motion 1983/84: 656 som sin mening ge regeringen till känna.

I övrigt har utskottet inget att erinra mot de av regeringen föreslagna ändringarna i gymnasieskolans timplaner. Utskottet avstyrker därmed motion 1983/84: 1749 yrkande 1.

I detta sammanhang behandlar utskottet motion 1983/84: 2291 vari föreslås att SÖ ges i uppdrag att utarbeta förslag till *bioteknisk variant* på naturvetenskaplig linje genom en omvandling av det nuvarande alternativämnet miljövärdsteknik.

Utöver det nämnda ämnet miljövärdsteknik finns i dag på naturvetenskaplig linje såsom alternativämnena datakunskap, energi- och mätteknik och hälsokunskap. Vidare förekommer försöksverksamhet med naturve-

tenskaplig variant och kommunikationsteknisk variant. Utskottet är inte berett att tillstyrka förändringar i det nuvarande systemet med alternativämnen och varianter på naturvetenskaplig linje. Motion 1983/84: 2291 bör därför avslås av riksdagen.

Utskottet tillstyrker vad regeringen har föreslagit i fråga om inrättandet av *halvklasser, B-form, av konsumtionslinjen* och ett reguljärt system med *ramtimplaner och friare resurstilldelning i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje*. Utskottet har ej heller något att erinra mot att *materialteknisk gren* och *VVS-teknisk gren* införs som reguljära studievägar i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje samt att *transportteknisk gren av fordonsteknisk linje* blir en reguljär studieväg.

I proposition 1983/84: 100 erinrar föredragande statsrådet om möjligheterna för elever i gymnasieskolan som har minoritetsspråk som hemspråk att delta i extra undervisning i svenska i form av stödundervisning eller undervisning i ämnet *svenska som främmande språk*. SÖ har föreslagit vissa förändringar för undervisningen i ämnet svenska som främmande språk, bl. a. att ämnet betygsätts. Statsrådet tar inte ställning till förslaget utan avser återkomma härtill efter remissbehandlingen av språk- och kulturavsutredningens betänkande (SOU 1983: 57) Olika ursprung – Gemenskap i Sverige.

Utskottet instämmer i vad som anförts i frågan i proposition 1983/84: 100 och avstyrker med hänvisning härtill motion 1983/84: 808 vari begärs att betyg skall ges i ämnet svenska som främmande språk i gymnasieskolan fr. o. m. läsåret 1984/85.

I gymnasieskolan skall anordnas *undervisning i hemspråk* som ämne för de elever som har minoritetsspråk som hemspråk. För samma elever skall även anordnas *studiehandledning på hemspråket* (8 kap. 4 a § skolförordningen). Av proposition 1983/84: 100 framgår att föredragande statsrådet för verksamheten beräknar 12 852 000 kr. för budgetåret 1984/85.

Under hänvisning till att motionärerna i annat sammanhang förordar att hemspråksundervisningen skall avskaffas på grundskolans högstadium föreslås i motion 1983/84: 2097 (yrkande 16) att rätten till hemspråksundervisning i gymnasieskolan likaså tas bort. I motionen beräknas mot bakgrund härav en besparing om 12,8 milj. kr.

Utskottet finner inte skäl att sätta i fråga rätten till hemspråksundervisning på gymnasieskolan. Riksdagen bör därför avslå motion 1983/84: 2097 yrkande 16.

Utskottet tar i detta sammanhang upp till behandling motion 1983/84: 1717 (i denna del), vari föreslås att exempelvis ett *pedagogiskt utvecklingscentrum för finska språket* lokaliseras till södra delen av Stockholms län, i den mån ytterligare insatser på hemspråksundervisningens område blir aktuella.

Med hänvisning till att frågor som avser nya insatser på hemspråksundervisningens område inom skolväsendet bör behandlas i anslutning till förslagen i språk- och kulturarvsutredningens betänkande (SOU 1983: 57) Olika ursprung – gemenskap i Sverige avstyrker utskottet motion 1983/84: 1717 i denna del.

Försöksverksamhet

I följande avsnitt behandlar utskottet förslag om nya försöksverksamheter i gymnasieskolan samt förslag om förändringar i pågående försök och förslag om förlängning av vissa försök.

SÖ har haft i uppdrag att framlägga förslag till *estetisk-praktiska studievägar* i gymnasieskolan inom områdena musik, dans, teater, bild och slöjd. I sin redovisning av uppdraget konstaterar SÖ att företrädare för såväl gymnasieskola som högskola och fackliga organisationer uppfattar som angeläget att det skapas flera estetiska studievägar inom gymnasieskolan. SÖ har lagt fram ett förslag till estetisk-praktiska utbildningar för vilkas utformning musiklinjen, som är tvåårig, har varit modell. Förslag till principiell uppläggning av det estetiska ämnesblocket redovisas i proposition 1983/84: 100. Regeringen föreslår att försöksverksamhet med olika estetisk-praktiska linjer får anordnas under en femårsperiod fr. o. m. läsåret 1984/85 i huvudsaklig överensstämmelse med SÖ:s förslag. Verksamheten föreslås omfatta 300 intagningsplatser läsåret 1984/85.

I motion 1983/84: 2308 föreslås att det i vissa fall skall bli en treårig studiegång för de nu berörda utbildningarna. Vidare föreslår motionärerna att Olofströms kommun bör komma i fråga för verksamheten.

Utskottet anser att det är värdefullt att möjligheterna vidgas att inom gymnasieskolan erhålla estetisk-praktisk utbildning av den art som föreslås i proposition 1983/84: 100 och som ger såväl en bred allmän grund för fortsatta studier inom de sociala och kulturella områdena som en god grund för fortsatta studier inom resp. specialområde. Utskottet har inget att invända mot uppläggningsen av försöket, utan föreslår att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2308 i denna del godkänner vad i propositionen har förordats om försöksverksamhet med estetisk-praktiska utbildningar. Då riksdagen ej brukar besluta om lokalisering av utbildningar i gymnasieskolan, avstyrker utskottet motionen även i den delen.

Gymnasieutredningen har i sitt betänkande (SOU 1981:96) En reformerad gymnasieskola föreslagit att ett nytt ämne, *kulturkunskap*, införs i gymnasieskolan. SÖ har haft i uppdrag att föreslå en utformning av ämnet. I sin redovisning av uppdraget föreslår SÖ att försöksverksamhet kommer till stånd med ämnet kulturkunskap på samtliga linjer i högst tio gymnasieskolor. Ämnet föreslås läsas i utbyte mot annat ämne eller del av ämne under två veckotimmar på de studieförberedande teoretiska linjerna och

en veckotimme på de yrkesförberedande linjerna. Timplanetekniskt bör ämnet hanteras på sådant sätt att man förhindrar att ytterligare ett litet ämne inrättas isolerat. Därför är det viktigt, menar SÖ, att ämnet får integrationskaraktär och knyts till ett eller flera värdämnen.

Föredragande statsrådet anser att försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap bör få anordnas fr. o. m. läsåret 1984/85. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad statsrådet har förordat i frågan.

I motion 1983/84: 1749 (yrkande 3) erinras om gymnasieutredningens intentioner med ämnet, nämligen att hos alla elever väcka medvetenhet om det egna kulturmönstret för att därigenom också öka förståelsen för andra kulturer och öppna vägar för internationell solidaritet. Motionärerna menar att detta bäst nås inom ramen för befintliga ämnen och att ytterligare insatser kan göras av t. ex. folkrörelserna, studieförbunden och invandrarorganisationerna. Regeringens förslag om ämnet kulturkunskap bör enligt motionärerna avslås. I motionerna 1983/84: 545 (yrkande 2) och 1983/84: 2323 anförs skäl för att ämnet religionskunskap får plats som värdämne för ämnet kulturkunskap. Den föreslagna försöksverksamheten bör enligt motion 1983/84: 1704 innebära att religionskunskap får läsas under en veckotimme som alternativ till ämnet kulturkunskap på de yrkesinriktade linjerna, mot bakgrund av att religions- och livsåskådningsfrågor är av stor betydelse för vissa elevers kommande yrkesutövning.

Utskottet har inget att erinra mot att en begränsad försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap, får äga rum i enlighet med de riktlinjer som anges i proposition 1983/84: 100. Utskottet är alltså inte berett att tillstyrka det i motion 1983/84: 1704 framförda förslaget om kulturkunskap som alternativämne på vissa linjer.

En utvärdering av verksamheten bör äga rum. Utvärderingen och beredningen av språk- och kulturarvsutredningens förslag (SOU 1983: 57) Olika ursprung – Gemenskap i Sverige bör ge underlag för ett senare ställningstagande till frågan om kulturkunskap bör införas som ett nytt, reguljärt ämne i gymnasieskolan eller om ämnets syfte även kan uppnås genom innehållet i den löpande ämnesundervisningen. Härmed avstyrker utskottet motion 1983/84: 1749 yrkande 3.

När det gäller ämnet religionskunskap i försöksverksamheten, konstaterar utskottet att "religion" enligt SÖ:s förslag återfinns såväl som värdämne som sådant ämne, vilket kan ingå som en del av ett projekt. Utskottet har erfaren att SÖ i klargörande syfte skrivit till skolorna och meddelat att man inte har avsett att utesluta vare sig religionskunskap som värdämne eller religionskunskapslärare som ansvariga också för ämnet kulturkunskap.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap. Riksdagen bör därjämte avslå motionerna 1983/84: 545 yrkande 2 och 1983/84: 2323.

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1983/84: 545 (yrkande 1) och 1983/84: 2477, i vilka föreslås att ämnet *religionskunskap* blir obligatoriskt i vissa av gymnasieskolans utbildningar.

Utskottet vill först erinra om att religionskunskap är ett av de ämnen bland vilka elever på vårdlinjen skall välja minst ett inom ramen för det obligatoriska tillvalet. Mot bakgrund av det som anförs i motionerna vill utskottet även peka på att det som mål i ämnet värdkunskap anges att eleven skall skaffa sig insikt om och utveckla förmågan att i vårdarbetet förstå och respektera människors rätt till bl. a. personlig integritet med hänsyn till bl. a. kulturell och religiös bakgrund. Någon ändring av läroplanen i enlighet med motionsyrkandena vill utskottet inte förorda. Utskottet avstyrker därmed motionerna 1983/84: 545 yrkande 1 och 1983/84: 2477.

Försöksverksamhet med *estetisk variant av den sociala linjen* har bedrivits sedan läsåret 1972/73. Försöket har varit begränsat till totalt tre klasser i Linköping och Stockholm. SÖ anser att verksamheten är ett värdefullt komplement till gymnasieskolans övriga studievägar och har föreslagit att den utvidgas. Föredragande statsrådet delar uppfattningen att försöksverksamheten bör få fortsätta och utvidgas. Hon förordar en ökning med tre klasser inom försöket fr. o. m. läsåret 1984/85. Regeringen begär riksdagens godkännande av vad statsrådet har förordat.

I motion 1983/84: 1749 (yrkande 2) yrkas avslag på förslaget. Motionärerna anser att man i stället bör satsa på den av regeringen föreslagna försöksverksamheten med estetisk-praktiska linjer.

Utskottet biträder vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om estetisk variant av den sociala linjen och avstyrker därmed motion 1983/84: 1749 yrkande 2.

Försöksverksamhet med *ramtimplaner med obligatoriska och valbara timmar* bedrivs sedan läsåret 1979/80 på sex orter och med en sista intagning hösten 1983. Under läsåret 1983/84 omfattar verksamheten ämnena datakunskap, estetiska ämnen på naturvetenskaplig linje, förvaltningskunskap, mediakommunikation, teaterkunskap och slöjd. Föredragande statsrådet anser att verksamheten har stort värde, inte minst för att öka flexibiliteten i gymnasieskolan. Hon förordar att försöksperioden förlängs så att en sista intagning medges till läsåret 1988/89. Regeringen begär riksdagens godkännande av förslaget.

Försöksverksamheten bör enligt det som anförs i motion 1983/84: 1749 (yrkande 4) utökas till att också omfatta möjligheterna till ytterligare fördjupning i ämnen som redan tidigare finns på timplanen för ifrågavarande linjer såsom moderna språk på humanistisk linje, matematik, fysik, kemi eller biologi på naturvetenskaplig linje osv.

Utskottet ansluter sig till förslaget om en förlängning av försöket med ramtimplaner. Verksamheten bör ske i huvudsak enligt nuvarande bestäm-

melser. Utskottet är sålunda inte berett att nu förorda en i grundläggande avseenden annan ordning, vilken föreslås i motionen. Utskottet vill i sammanhanget peka på att fördjupning i form av specialämne redan i dag finns på vissa gymnasieskollinjer, dock ej på samhällsvetenskaplig och humanistisk linje. I proposition 1983/84:116 om gymnasieskola i utveckling, vilken utskottet i den delen kommer att behandla i ett senare betänkande, anför föredragande statsrådet att hon ämnar föreslå regeringen att uppdra åt SÖ att belysa hur specialämnena i årskurs 3 av samhällsvetenskaplig och humanistisk linje kan utformas. Regeringen föreslår i den propositionen att försöksverksamhet med specialämnena på de båda nämnda linjerna får anordnas. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84: 1749 yrkande 4 och tillstyrker regeringens förslag om förlängning av försöksverksamheten med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal.

Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet i budgetpropositionen har anført om försöksverksamhet med *vårdinriktad kompletteringskurs* (högre specialkurs) även under läsåret 1984/85. Utskottet föreslår att riksdagen utan erinran lägger ärendet till handlingarna.

Frågor om särskilda resurser, bidrag m. m. och vissa organisatoriska frågor

Föredragande statsrådet pekar på att ett beslut att föra in en tvåårig studiegång i svenska på alla minst tvååriga studievägar medför att den grupp av elever utökas som erfarenhetsmässigt har visat sig behöva särskilda resurser i form av klassdelning, kompanjonlärare eller andra anordningar. Enligt statsrådets mening är det nödvändigt att åtminstone övergångsvis tillföra ytterligare *resurser* för att skolorna skall kunna ge tillräckligt *stöd i svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna*. Resurstillskottet bör för läsåret 1984/85 motsvara 7,5 milj. kr. Regeringen begär riksdagens godkännande av förslaget.

I motion 1983/84: 1259 (yrkande 13) begärs att ifrågavarande medel läggs till förstärkningsresursen. Härigenom motverkas tendensen att återigen börja styra användningen av anslag från centralt håll.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslaget om en tvåårig studiegång i svenska på alla tvååriga yrkesinriktade linjer och linjelika specialkurser. Utskottet är medvetet om att en ny grupp av elever kommer att läsa svenska, vilka enligt de hittillsvarande bestämmelserna i läroplanen erfarenhetsmässigt inte hade gjort det. Då det enligt utskottets uppfattning är mycket angeläget att även den nu ifrågavarande svenskundervisningen blir meningsfull och till gagn för eleverna, finns det skäl att – som föredragande statsrådet har föreslagit – avsätta särskilda medel för ändamålet. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84: 1259 yrkande 13 och föreslår att riksdagen godkänner vad i proposition 1983/84: 100 har föreslagits i frågan.

Regeringen föreslår att det särskilda *statsbidraget för vårdyrken i primärkommunal utbildning* upphör för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984. Likaså bör enligt förslag i proposition 1983/84: 100 *statsbidraget för inbyggd utbildning inom området husligt arbete* upphöra.

I motion 1983/84: 1706 (i denna del) yrkas avslag på förslaget såvitt avser vårdyrkesutbildningarna. Motionärerna befarar att ett genomförande av förslaget kan medföra minskad benägenhet att ställa lämpliga praktikplatser till förfogande.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det, när det gäller vårdyrkesutbildningen, närmast är fråga om en befattningsutbildning, som är inriktad på anställning hos utbildningsanordnaren. Utskottet erinrar om att riksdagen tidigare beslutat om avskaffandet av motsvarande bidrag till landstingskommunerna (prop. 1981/82: 100, UbU 1981/82: 18 och 23, rskr 1981/82: 252). Utskottet avstyrker motion 1983/84: 1706 i denna del och föreslår att riksdagen i enlighet med proposition 1983/84: 100 beslutar att statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området vårdyrken skall upphöra för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984.

Utskottet har ej heller något att erinra mot förslaget att slopa statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området husligt arbete.

Utskottet har inget att erinra mot vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om principer för *statsbidrag till studie- och yrkesorientering (syv)* i gymnasieskolan för nästkommande budgetår.

I proposition 1983/84: 100 redovisas i stora drag formerna för en speciell samverkan mellan skola och näringsliv som tar sig uttryck i s. k. *teknikservice*. För verksamheten beräknar föredragande statsrådet 400 000 kr. för budgetåret 1984/85.

Riksdagen föreslås godkänna regeringens förslag om teknikservice.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om förutsättningar för *lärare med kommunalt reglerad anställning* vid kommunal musikskola att i vissa ämnen tjänstgöra på musiklinjen i gymnasieskolan.

Regeringen har berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om *titeln gymnasiingenjör* och om *avveckling av vissa specialkurser vid Textilinstitutet i Borås*.

Utskottet har inget att erinra mot vad i proposition 1983/84: 100 har anförts i de båda frågorna.

I proposition 1983/84: 100 beräknas 1,6 milj. kr. för budgetåret 1984/85 som ett verksamhetsstöd för *utbildning av yrkesdansare* vid gymnasieskolan i Stockholm.

Nämnda verksamhetsstöd till Stockholms kommun bör enligt motion 1983/84: 1243 (yrkande 22 i denna del) ej utgå.

Ifrågavarande särskilda stöd för dansarutbildningen i gymnasieskolan i Stockholm har utan erinran från riksdagens sida årligen beslutats sedan ett

antal år. Utskottet anser sig inte ha underlag för att nu föreslå någon särskild riksdagens åtgärd med anledning av det som anförs i frågan i proposition 1983/84: 100 och i förevarande motionsyrkande. Motion 1983/84: 1243 yrkande 22 i denna del avstyrks därmed.

I proposition 1983/84: 100 anförs att föreskrifterna om *avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning* inom grundskolan, gymnasieskolan samt kommunal och statlig vuxenutbildning behöver ses över, bl. a. med hänsyn till att den nuvarande avgiften på 50 kr. framstår som ett alltför lågt belopp. Regeringen begär riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat och att få överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela sådana bestämmelser.

Mot bakgrund av att kostnadsdifferenserna mellan olika slag av prövningar är stora framhålls i motion 1983/84: 1680 att avgifterna bör vara differentierade och varken överstiga eller understiga statens verkliga kostnader för prövningen. Någon befrielse från avgiften bör enligt motionärerna inte förekomma.

Utskottet, som tidigare uttalat sig för att de i förevarande sammanhang aktuella avgifterna i högre grad än f. n. borde täcka statens kostnader (UbU 1981/82: 2), har inget att erinra mot det som i ärendet har förordats i propositionen. I likhet med vad föredragande statsrådet anför anser utskottet att det bör vara möjligt att tillämpa differentierade avgifter. Till skillnad från vad som sägs i motionen bör enligt utskottets uppfattning – och detta är också statsrådets mening – vara möjligt att i särskilda fall medge befrielse från avgiften. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84: 1680 och tillstyrker det av regeringen begärda bemyndigandet.

Anslagsberäkning

Regeringen räknar med ett sammanlagt medelsbehov under förevarande anslag av 3 804 000 000 kr. Föredragande statsrådet har i proposition 1983/84: 100 (s. 147) redovisat hur de begärda medlen beräknas fördela sig på ett antal poster.

Regeringens förslag i proposition 1983/84: 116 att utöka gymnasieskolans ramar med sammanlagt 3 000 intagningsplatser har inte föranlett någon hemställan av regeringen om ytterligare medel. I proposition 1983/84: 116 anförs att det nya förslaget till dimensionering beräknas leda till en ökad belastning av förevarande anslag med ca 35 milj. kr. En viss ökad belastning av anslaget B 22. Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. kan också beräknas. I gengäld förutser föredragande statsrådet en minskad belastning av anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.

I ett antal motioner yrkas att riksdagen beviljar medel enligt andra beräkningar än dem i proposition 1983/84: 100.

Av vad utskottet har anfört i det föregående framgår att regeringens förslag beträffande självstudietimmarna avvisas i motion 1983/84: 1243 (yrkande 21). Härav följer enligt motionärerna en minskning av förevarande anslag med 40 milj. kr. i förhållande till beräkningen i proposition 1983/84: 100. I samma motion (yrkande 22) avstyrks förslaget om 1,6 milj. kr. som särskilt stöd till den gymnasiala dansarutbildningen i Stockholm. Vidare hemställs i motionen (yrkande 23) att en sådan omfördelning görs mellan förevarande anslag och anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. som följer av att motionärerna föreslår väsentligt utökade ramar för gymnasieskolan i förhållande till proposition 1983/84: 100. I motion 1983/84: 1706 (i denna del) hemställs om ett i förhållande till proposition 1983/84: 100 med 9048000 kr. förhöjt anslag mot bakgrund av motionärernas krav att ej avveckla kvarvarande statsbidrag för inbyggd utbildning inom vårdområdet. För att göra det möjligt att dels helt avveckla systemet med självstudietimmar, dels öka antalet intagningsplatser i stora ramen med 10000 i förhållande till regeringens förslag i proposition 1983/84: 100 begärs i motion 1983/84: 1754 (yrkandena 3 och 4 i denna del) sammanlagt 160 milj. kr. utöver förslaget i proposition 1983/84: 100. I motion 1983/84: 2016 (yrkande 14 i denna del) anføres att en finansiering av ytterligare 2100 intagningsplatser inom stora ramen utöver regeringens förslag i proposition 1983/84: 100 bör finansieras med en motsvarande reducering av anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år m. m. I motion 1983/84: 2097 (yrkande 17) slutligen föreslås en minskning av det i proposition 1983/84: 100 begärda anslaget med sammanlagt 53 milj. kr., varav 40 milj. kr. avser bibehållet antal självstudietimmar och 13 milj. kr. borttagande av hemspråksundervisningen i gymnasieskolan.

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till dels regeringens förslag, dels motionsledes framförda förslag vilka berör medelsberäkningen tillstyrker utskottet regeringens hemställan i proposition 1983/84: 100 att riksdagen för budgetåret 1984/85 till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar ett förslagsanslag av 3 804 000 000 kr. Utskottet accepterar därmed regeringens synsätt i vad gäller finansieringen av den i proposition 1983/84: 116 föreslagna utökningen av gymnasieskolans ramar. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23 i motsvarande delar, 1983/84: 1706 i denna del, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 i motsvarande delar, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 17.

Vissa övriga frågor

Utbildning för ambulanspersonal finns f. n. dels i form av en 7 veckors specialkurs (grundutbildning), dels försöksvis fr. o. m. läsåret 1982/83 i

form av en 20 veckors kompletteringskurs. I motion 1983/84: 411 anförs att det är angeläget att ambulanspersonalen får en gedigen utbildning. Motionären anser att utbildningen bör anordnas som komplement till sjukvårdens allmänna grundutbildning.

Utskottet har erfarit att SÖ planerar att det utöver de befintliga utbildningarna för ambulanspersonal skall finnas en 20 veckors högre specialkurs som bygger på vårdlinjen, undersköterskeutbildningen eller den vårdinriktade kompletteringskursen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1983/84: 411.

I motion 1983/84: 1254 krävs åtgärder för att främja *utbildning i vissa udda hantverksyrken*.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag om reguljär lärlingsutbildning i gymnasieskolan. Med hänvisning härtill och till vad utskottet under föregående riksmöte med anledning av motionsyrkanden om hantverksutbildning anförde i sitt betänkande UbU 1982/83: 5 (s. 5) avstyrks motionen. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det enligt utskottets mening är naturligt att man vid anordnandet av gymnasial lärlingsutbildning inte minst beaktar områden där brist på hantverksskunnigt folk föreligger.

Enligt motion 1983/84: 2318 bör man inom ramen för de åtgärder som vidtas för arbetslös ungdom satsa på *utbildningar* som ger praktisk kunskap i *matlagning* eller ekonomisk hushållning, bl. a. mot bakgrund av att det råder brist på utbildad ekonomipersonal.

Utskottet utgår från att de önskemål om utbildningar som framförs i motionen bör kunna tillgodoses inom det reguljära systemet med specialkurser, inkl. de lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurserna (LA-kurserna). Motionen bör inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida, varför den avstyrks.

I motion 1983/84: 1336 (i denna del) föreslås en rad *åtgärder* på skolans område *i syfte att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten*. Motionärerna framhåller bl. a. att syofunktionärerna har en viktig uppgift för elevernas inträde på arbetsmarknaden. I vad gäller gymnasieskolan kräver motionärerna en bättre kontakt med arbetslivet för att eleverna skall få bättre information om arbetsplatserna. Det är enligt motionärerna viktigt att återuppväcka intresset för yrkesutbildning. I motionen förespråkas också s. k. växelutbildning för att åstadkomma ett bättre utnyttjande av skollokalerna.

När det gäller elevernas arbetslivsförberedelse vill utskottet i första hand hänvisa till vad riksdagen har beslutat i samband med sina beslut om syo i grundskolan och gymnasieskolan (prop. 1971: 34, UbU 1971: 21, rskr 1971: 214, prop. 1981/82: 15, UbU 1981/82: 6, rskr 1981/82: 115). I läroplanen för grundskolan (Lgr 80), som har beslutats av regeringen i anledning av riksdagens beslut om ny läroplan för grundskolan våren 1979 (prop.

1978/79: 180. UbU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 422), behandlas utförligt syo. Under innevarande riksmöte aktualiserades – mot bakgrund av arbetsmarknadssituationen för ungdomarna – frågan om skolans syoprogram vid behandlingen av proposition 1983/84: 86 om tjänstekonstruktion för studie- och yrkesorientering i skolväsendet (UbU 1983/84: 13, rskr 1983/84: 174). Utskottet anser inte att motion 1983/84: 1336 bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida i frågan.

I vad avser åtgärder inom gymnasieskolan för att bl. a. förbättra kontakterna med arbetslivet vill utskottet bl. a. peka på betydelsen av arbetsplatsförlagd utbildning samt arbetet i de lokala planeringsråden för samverkan mellan skola och arbetsliv. Frågor om arbetsplatsens organisation och om de villkor som gäller på en arbetsplats behandlas i ämnet arbetslivsorientering på de yrkesförberedande linjerna. Utskottet vill även erinra om att föredragande statsrådet i proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling behandlar gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning i ett särskilt avsnitt. Statsrådet anför därvid att frågor om bl. a. nya behov av yrkesinriktade utbildningar och förändringar inom befintliga utbildningar bör behandlas i det kommande beredningsarbetet avseende gymnasieskolans utformning. När det slutligen gäller motionärernas synpunkter på skollokalernas begagnande utgår utskottet från att kommunerna, bl. a. mot bakgrund av de ofta tunga investeringar som gjorts, i sin organisation av utbildningarna eftersträvar ett maximalt utnyttjande av befintliga resurser.

Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till vad utskottet ovan har anfört avslår motion 1983/84: 1336 i denna del.

Krav på en samordning av tidpunkten för *gymnasieskolans avslutning och inryckningen till värnpliktstjänstgöringen* framförs i motion 1983/84: 646.

1983 års värnpliktsutbildningskommitté (Fö 1983:01) har enligt sina direktiv (dir. 1983: 51) bl. a. att se över in- och utryckningstidpunkterna för värnpliktstjänstgöringen så att dessa i rimlig utsträckning anpassas till de värnpliktigas civila studier. Utskottet anser att riksdagen i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete inte bör göra något uttalande i frågan. Med detta avstyrks motion 1983/84: 646.

Hemställan

Åberopande vad utskottet har anfört i det föregående hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande prioritering av sökande i åldern under 18 år vid intagning i gymnasieskolan med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 801 och 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del godkänner det som har förordats i propositionen.

2. att riksdagen beträffande sökande till gymnasieskolan vilka redan har en minst tvåårig utbildning med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 15 godkänner det som har förordats i propositionen,
3. att riksdagen beträffande principer i övrigt för intagning i gymnasieskolan med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 16 godkänner det som har förordats i propositionen,
4. att riksdagen beträffande intagning i gymnasieskolan med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motion 1983/84: 1243 yrkande 13 i denna del antar 29 § förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319),
5. att riksdagen beträffande lärlingsutbildningen som alternativ till annan utbildning inom gymnasieskolan avslår motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1259 yrkande 15 och 1983/84: 2016 yrkande 21,
6. att riksdagen beträffande färdigutbildning avslår motionerna 1983/84: 989 yrkande 2, 1983/84: 1243 yrkande 18, 1983/84: 1259 yrkande 14, 1983/84: 2016 yrkande 22 och 1983/84: 2327,
7. att riksdagen i övrigt beträffande införande av gymnasial lärlingsutbildning som reguljär utbildningsform och statsbidrag till sådan utbildning med anledning av proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1243 yrkandena 19 och 20, 1983/84: 1259 yrkande 20 och 1983/84: 2311 samt med avslag på motion 1983/84: 1259 yrkandena 16, 17 och 21 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför, *dels* antar 29 a och 47 §§ förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319),
8. att riksdagen i övrigt antar förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319) i den mån det inte omfattas av vad utskottet har hemställt ovan,
9. att riksdagen beträffande stimulansbidrag för lärlingsplatser för flickor avslår motion 1983/84: 1259 yrkande 18,
10. att riksdagen beträffande förslag om ett nytt lärlingssystem fr. o. m. budgetåret 1985/86 avslår motionerna 1983/84: 2016 yrkandena 19 och 20 och 1983/84: 1336 i denna del,
11. att riksdagen beträffande ett framtida statsbidragssystem m. m. avslår motionerna 1983/84: 989 yrkande 3, 1983/84: 1084, 1983/84: 1259 yrkande 19 och 1983/84: 916 yrkande 6,
12. att riksdagen beträffande sättet att bestämma elevplatser för undervisning enligt samordnade timplaner godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100.

13. att riksdagen beträffande vissa principer för gymnasieskolans dimensionering avslår motion 1983/84: 2743 yrkande 11,
14. att riksdagen beträffande omfattningen av den humanistisk-samhällsvetenskapliga sektorn avslår motion 1983/84: 2316,
15. att riksdagen beträffande dimensioneringen av lärlingsutbildningen avslår motionerna 1983/84: 2016 yrkande 23 och 1983/84: 2467,
16. att riksdagen beträffande viss lokalisering av lärlingsutbildning avslår motionerna 1983/84: 2118 och 1983/84: 987,
17. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 med anledning av proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 116,
18. att riksdagen med bifall till propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1984/85 medge att totalramen för elevplatser utökas,
19. att riksdagen beträffande ändringen i systemet med elevplatserna i gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1985/86 godkänner det som har föreslagits i proposition 1983/84: 116,
20. att riksdagen beträffande slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 med anledning av proposition 1983/84: 100 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del, 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del och yrkande 10 och 1983/84: 2745 yrkande 10 godkänner det som har föreslagits i proposition 1983/84: 116,
21. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 116 och med avslag på motion 1983/84: 2745 yrkande 12 bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1985/86 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas,
22. att riksdagen beträffande tidpunkt för beslut om gymnasieskolans slutliga dimensionering avslår motion 1983/84: 1243 yrkande 14,
23. att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del, 1983/84: 2739 yrkande 11 och 1983/84: 2745 yrkande 11 bemyndigar regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 i enlighet med det som har förordats i proposition 1983/84: 116.

24. att riksdagen beträffande lokalisering av vissa utbildningar m. m. avslår motionerna 1983/84: 1075, 1983/84: 1095 yrkande 4, 1983/84: 1733 och 1983/84: 1756,
25. att riksdagen beträffande systemet med timreduktioner i gymnasieskolan avslår motion 1983/84: 1259 yrkande 10,
26. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 21 i denna del, 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 15 godkänner att samtliga självstudietimmar i årskurs 2 av de tvååriga teoretiska linjerna och två av fem självstudietimmar i årskurs 3 av de tre- och fyraåriga linjerna tas bort ur timplanerna fr. o. m. läsåret 1984/85,
27. att riksdagen beträffande tvåårig studiegång i ämnet svenska på tvåårig teknisk linje samt vissa andra tvååriga linjer och specialkurser med avslag på motion 1983/84: 1746 godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
28. att riksdagen beträffande engelska, B- och C-språk som alternativa ämnen i årskurs 3 med anledning av motion 1983/84: 656 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
29. att riksdagen beträffande de övriga förändringar av timplanerna för de teoretiska linjerna som framgår av bilaga 10.6 till proposition 1983/84: 100 med avslag på motion 1983/84: 1749 yrkande 1 i övrigt godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
30. att riksdagen beträffande bioteknisk variant på naturvetenskaplig linje avslår motion 1983/84: 2291,
31. att riksdagen beträffande inrättande av halvklasser, B-form, av konsumtionslinjen på orter som redan läsåret 1983/84 har den linjen och på orter som tillämpar samordnade timplaner godkänner det som har föreslagits i proposition 1983/84: 100,
32. att riksdagen beträffande införande av ett reguljärt system med ramtimplaner och friare resurstilldelning i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje fr. o. m. läsåret 1984/85 godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100,
33. att riksdagen beträffande införandet av materialteknisk gren och VVS-teknisk gren såsom reguljära grenar i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje fr. o. m. läsåret 1984/85 godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100,
34. att riksdagen beträffande transportteknisk gren i årskurs 2 av fordonsteknisk linje godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100 att göra den reguljär,
35. att riksdagen beträffande betyg i ämnet svenska som främmande språk avslår motion 1983/84: 808,

36. att riksdagen beträffande avskaffande av rätten till hemspråksundervisning avslår motion 1983/84: 2097 yrkande 16,
37. att riksdagen beträffande vissa insatser på hemspråksundervisningens område avslår motion 1983/84: 1717 i denna del,
38. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med estetisk-praktiska linjer m. m. med avslag på motion 1983/84: 2308 godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
39. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap med avslag på motionerna 1983/84: 545 yrkande 2, 1983/84: 1704, 1983/84: 1749 yrkande 3 och 1983/84: 2323 godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100,
40. att riksdagen beträffande ämnet religionskunskap på vissa studievägar i gymnasieskolan avslår motionerna 1983/84: 545 yrkande 1 och 1983/84: 2477,
41. att riksdagen beträffande fortsatt försöksverksamhet med estetisk variant av social linje med avslag på motion 1983/84: 1749 yrkande 2 godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
42. att riksdagen beträffande förlängning av försöksverksamheten med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal med avslag på motion 1983/84: 1749 yrkande 4 godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100,
43. att riksdagen beträffande vårdinriktad kompletteringskurs lägger till handlingarna det som har anförts i proposition 1983/84: 100,
44. att riksdagen beträffande resurser för stödinsatser i svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna med avslag på motion 1983/84: 1259 yrkande 13 godkänner det som har föreslagits i proposition 1983/84: 100,
45. att riksdagen beträffande statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området värdeyrken med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motion 1983/84: 1706 i denna del beslutar att det skall upphöra för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984,
46. att riksdagen beträffande statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området husligt arbete med bifall till proposition 1983/84: 100 beslutar att det skall upphöra för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984,
47. att riksdagen godkänner de principer för statsbidrag till studie- och yrkesorientering i gymnasieskolan som har förordats i proposition 1983/84: 100,
48. att riksdagen beträffande teknikerservice godkänner förslaget i proposition 1983/84: 100,
49. att riksdagen beträffande förutsättningar för lärare med kommunalt reglerad anställning vid kommunal musikskola att tjänstgöra

- i s. k. karaktärsämnen på musiklinjen i gymnasieskolan godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
50. att riksdagen beträffande titeln gymnasieingenjör lägger till handlingarna det som har anförts i proposition 1983/84: 100,
 51. att riksdagen beträffande avveckling av vissa specialkurser vid Textilinstitutet i Borås lägger till handlingarna det som har anförts i proposition 1983/84: 100,
 52. att riksdagen beträffande visst verksamhetsstöd till Stockholms kommun avslår motion 1983/84: 1243 yrkande 22 i denna del,
 53. att riksdagen beträffande avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motion 1983/84: 1680 *dels* bemyndigar regeringen att besluta om föreskrifter i enlighet med det som har förordats i propositionen, *dels* medger att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådana avgifter,
 54. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23, 1983/84: 1706, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 och 1983/84: 2016 yrkande 14, samtliga yrkanden i denna del, samt 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag om 3 804 000 000 kr.,
 55. att riksdagen beträffande utbildning för ambulanspersonal avslår motion 1983/84: 411,
 56. att riksdagen beträffande utbildning i udda hantverksyrken avslår motion 1983/84: 1254,
 57. att riksdagen beträffande utbildning i matlagning m. m. avslår motion 1983/84: 2318,
 58. att riksdagen beträffande åtgärder på skolområdet mot ungdomsarbetslöshet avslår motion 1983/84: 1336 i denna del,
 59. att riksdagen beträffande samordning av tidpunkten för gymnasieskolans avslutning och inryckning till värnplikstjänstgöring avslår motion 1983/84: 646.

2. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 19 i proposition 1983/84: 100 bil. 10 (s. 150–151) och hemställer

1. att riksdagen godkänner förslaget om avveckling av statsbidraget till traditionell lärlingsutbildning,
2. att riksdagen godkänner förslaget om avveckling av bidraget för granskning av utförda gesällprov,
3. att riksdagen till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

3. **Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m.m.** Regeringen har under punkt B 20 i proposition 1983/84: 100 bil. 10 (s. 152–155) föreslagit riksdagen att

1. besluta att bidraget till särskilda kommunala ungdomsåtgärder skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1984.

2. till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m.m. för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 257 425 000 kr.

Motionerna

1983/84: 1243 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om en omfördelning av kostnader mellan anslagen B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor. B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år m.m. och statsbidraget för ungdomslag.

1983/84: 1259 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

22. att riksdagen beslutar att en utvärdering skall göras av verksamheten med ungdomsplatser med utbildningsinslag.

1983/84: 2016 av Ulf Adelson m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om dimensioneringen av gymnasieskolan.

Utskottet

Riksdagen beslutade under det förra riksmötet om ett nytt system för kommunernas uppföljande verksamhet såvitt avser ungdomar under 18 år (prop. 1982/83: 100, UhU 1982/83: 21, rskr 1982/83: 311). I samband med beslutet anvisades medel för *särskilda kommunala ungdomsåtgärder*. Med hänvisning till att syftet med bidraget var att under innevarande budgetår stimulera igångsättning av projekt som skulle inriktas mot arbetslös ungdom och ungdomar med särskilda behov har föredragande statsrådet inte beräknat medel för verksamheten för budgetåret 1984/85.

Utskottet föreslår att bidraget i enlighet med regeringens förslag skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1984.

Föredragande statsrådet erinrar om vad hon under anslaget B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor har förordat i vad gäller gymnasieskolans dimensionering och prioritering av sökande under 18 år vid intagning i gymnasieskolan. Statsrådet räknar med att färre ungdomar kommer att behöva uppföljningsåtgärder och att ett större antal ungdomar under 18 år

tas in i gymnasieskolan inför läsåret 1984/85 än inför innevarande läsår. Mot denna bakgrund räknar hon med att 16 000 ungdomar kommer att behöva uppföljningsinsatser i form av *uppföljningsprogram och ungdomsplatser med utbildningsinslag* under sex månader budgetåret 1984/85. Med detta antal som grund för medelsberäkningen föreslås i proposition 1983/84: 100 att riksdagen under förevarande anslag anvisar sammanlagt 257 425 000 kr. för budgetåret 1984/85.

Regeringen har i proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling föreslagit en utökning av gymnasieskolans ramar med sammanlagt 3 000 intagningsplatser i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100. I proposition 1983/84: 116 anför föredragande statsrådet att en minskad belastning av nu förevarande anslag kan förutses som en följd av förslaget om en utökning av gymnasieskolans elevplatsramar.

I motionerna 1983/84: 1243 (yrkande 23 i denna del) och 1983/84: 2016 (yrkande 14 i denna del) föreslås att en omfördelning av medel sker mellan det förevarande anslaget och anslaget B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor för att finansiera de olika utökningar av gymnasieskolans ramar som föreslås i de båda motionerna. Motionärerna menar att belastningen på förevarande anslag minskas om flera ungdomar bereds plats i gymnasieskolan.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningen som den föreligger i proposition 1983/84: 100. Utskottet vill i likhet med föredragande statsrådet framhålla att den ram om 16 000 ungdomsplatser som anges i proposition 1983/84: 100 skall betraktas som en grund för beräkningen av medelsbehovet. Antalet platser bör ej vara maximerat utan knutet till behovet.

Under punkt 1 i detta betänkande har utskottet tillstyrkt förslaget i proposition 1983/84: 116 såvitt avser gymnasieskolans dimensionering för budgetåret 1984/85 och därvid avstyrkt motsvarande förslag i motionerna 1983/84: 1243 och 1983/84: 2016. Utskottet har i det sammanhanget accepterat vad föredragande statsrådet har anfört om finansieringen av regeringens förslag till utökade ramar.

Med hänvisning till det anförda bör riksdagen dels med bifall till proposition 1983/84: 100 anvisa 257 425 000 kr. för budgetåret 1984/85 under förevarande anslag, dels avslå motionerna 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del.

Enligt gällande bestämmelser skall till en ungdomsplats normalt knytas utbildningsinslag som kommunen svarar för. Utbildningsinslagen bör för varje elev ha en omfattning av någon eller några timmar i veckan. Med hänvisning till bl. a. kravet på kvalitet i utbildningsinslagen krävs i motion 1983/84: 1259 (yrkande 22) att *verksamheten med ungdomsplatser* med utbildningsinslag skall utvärderas.

Chefen för utbildningsdepartementet har i svar på fråga (1983/84: 315) i riksdagen bl. a. meddelat att SÖ har i uppdrag att följa verksamheten med

ungdomsplatser och att komma in med de förslag som erfarenheterna ger anledning till. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1983/84: 1259 yrkande 22.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 beslutar att bidraget till särskilda kommunala ungdomsåtgärder skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1984,
2. att riksdagen till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m.m.* med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 257 425 000 kr.,
3. att riksdagen beträffande utvärdering av verksamheten med ungdomsplatser med utbildningsinslag avslår motion 1983/84: 1259 yrkande 22.

4. Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 21 i proposition 1983/84: 100 bil. 10 (s. 156–157) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

5. Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. Regeringen har under punkt B 22 i proposition 1983/84: 100 bil. 10 (s. 157–162) föreslagit riksdagen att

1. godkänna propositionens förslag om statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för undervisningsmateriel i gymnasieskolan,
2. godkänna vad som i propositionen förordats om statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel i gymnasieskolan,
3. godkänna vad som i propositionen förordats om statsbidrag till datoranskaffning för gymnasieskolan,
4. godkänna vad som i propositionen förordats om statsbidraget till kommuner och landstingskommuner för hörselteknisk utrustning i grundskolan och gymnasieskolan,
5. till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag om 165 100 000 kr.

Motionerna

1983/84: 1702 av Lars Hedfors (s) och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att i Rikspappersskolan i Markaryd, vad gäller statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel och till första uppsättningen av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan, skall behandlas som en primärkommunal skola med motsvarande utbildningsvägar.

1983/84: 2016 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

17. att riksdagen med bifall till det i motionen förordade systemet beslutar avvisa regeringens förslag om nytt statsbidragssystem för undervisningsmateriel i gymnasieskolan.

1983/84: 2097 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

18. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för undervisningsmateriel i gymnasieskolan.

19. att riksdagen beslutar att till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 000 kr.

Utskottet

Mot bakgrund av det teknologiska kunnande som i dag är en förutsättning för produktionen i vårt lands näringsliv och de krav på en väl utbildad arbetskraft som blir följden härav framhåller föredragande statsrådet det förevarande anslagets strategiska betydelse för att effektivisera och modernisera den gymnasiala utbildningen. I proposition 1983/84: 100 framläggs förslag till ett mera enhetligt och samordnat system för statens bidrag till kommunerna för utrustning av gymnasieskolans institutioner. Fr. o. m. den 1 juli 1984 bör statsbidrag vid nyetablering och utökad organisation lämnas i form av *startbidrag*. Detta bidrag bör avse ett begränsat antal studievägar. Statligt bidrag bör även utgå i form av ett schabloniserat *kompletteringsbidrag* i de fall förändringar i tim- och kursplaner för en bidragsberättigad studieväg får konsekvenser i form av behov av ny utrustning. Härigenom garanteras att utbildningarnas kvalitet i fråga om anpassning till ny teknik inte går förlorad. För de båda nu nämnda formerna av bidrag beräknar föredragande statsrådet ett medelsbehov av sammanlagt 81 milj. kr.

Som en tredje form av bidrag till undervisningsmateriel föreslås att nuvarande *förnyelsebidrag* skall utgå även i fortsättningen. Detta bidrag, som utgår med visst belopp per elev och undervisningstimme i karaktärsämnen på vissa studievägar och fr. o. m. innevarande budgetår är differentierat, är avsett för kommunernas kostnader för förnyelse av stadigvarande undervisningsmateriel. För budgetåret 1984/85 beräknas 72 milj. kr. för detta bidrag.

I motionerna 1983/84: 2016 (yrkande 17) och 1983/84: 2097 (yrkande 18) efterlyses en mera genomgripande förändring av bidragsgivningen för undervisningsmateriel. Motionärerna hävdar som grundprincip att kommunerna själva skall svara för lokal- och materielkostnader och föreslår att förnyelsebidraget skall vara den enda formen av statsbidrag. Mot bakgrund härav yrkas i den senare motionen en besparing på 81 milj. kr.

avseende start- och kompletteringsbidraget. I samma motion (yrkande 19 i denna del) föreslås – med hänvisning till förslag som motionärerna framfört i annat sammanhang om utökad omfattning av lärlingsutbildningen – att förnyelsebidraget bör begränsas till 52 milj. kr.

Utskottet finner den i proposition 1983/84: 100 föreslagna ordningen för bidrag till undervisningsmateriel i gymnasieskolan ändamålsenlig och vill i likhet med föredragande statsrådet framhäva dess strategiska roll när det gäller att stimulera anordnande av angelägna utbildningar som kräver dyra investeringar. Utskottet utgår från att de i propositionen angivna beloppen för start- och kompletteringsbidragen (81 milj. kr.) och förnyelsebidraget (72 milj. kr.) – vilka avser studievägar vilkas bidragsberättigande beslutas i särskild ordning – inte är maximerade och därigenom försvårar verkställigheten av beslut som medger anordnande av bidragsberättigad utbildning. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för undervisningsmateriel i gymnasieskolan och statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel i gymnasieskolan. Samtidigt avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 2016 yrkande 17 och 1983/84: 2097 yrkande 18 och 19, sistnämnda yrkande i denna del.

I motion 1983/84: 1702 begärs ett uttalande av riksdagen med innebörden att Rikspappersskolan i Markaryd skall betraktas som en primärkommunal gymnasieskola i vad avser statligt bidrag till undervisningsmateriel.

För gymnasieskolutbildningar vid Rikspappersskolan utgår driftbidrag enligt regler som allmänt gäller för gymnasieskolan. Genom särskilda beslut av regeringen har Kronobergs läns landsting medgivits att vara huvudman för ifrågavarande utbildningar. Riksdagen har tidigare beslutat att statsbidrag till landstingskommunerna för anskaffande eller förhyrande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan skall upphöra (prop. 1980/81: 116, UbU 1980/81: 32, rskr 1980/81: 356). Utskottet har erfarit att landstinget, Markaryds kommun och Sveriges Skogsindustriförbund gemensamt svarar för kostnader för lokaler och undervisningsmateriel. Med hänvisning till de redovisade förhållandena avstyrker utskottet motion 1983/84: 1702.

Utskottet har inget att erinra mot vad i proposition 1983/84: 100 har förordats om särskilda medel för budgetåret 1984/85 i syfte att *stimulera datautbildningen* i gymnasieskolan.

Riksdagen har tidigare beslutat att landstingskommunerna den 1 juli 1984 skall överta ansvaret för tillhandahållande av tekniska hjälpmedel för handikappade elever i bl. a. grundskolan och gymnasieskolan (prop. 1982/83: 174, SfU 1982/83: 26, rskr 1982/83: 367). Med anledning härav föreslår regeringen att det bidrag som f.n. utgår till *hörselteknisk utrustning* i grundskolan och gymnasieskolan skall upphöra för tiden fr. o. m. den 1 juli 1984.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller förslaget.

Regeringen begär att riksdagen till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. anvisar ett förslagsanslag av 165 100 000 kr. för budgetåret 1984/85.

Med hänvisning till vad i motion 1983/84: 2016 har förordats om statsbidragssystem för undervisningsmateriel i gymnasieskolan föreslås i motion 1983/84: 2097 (yrkande 19 i denna del) att riksdagen beviljar 64 milj. kr. under förevarande anslag.

Utskottet, som hänvisar till sina ställningstaganden i det föregående, föreslår att riksdagen biträder vad regeringen har föreslagit i fråga om medel under anslaget Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. Därmed avstyrks motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 2016 yrkande 17 och 1983/84: 2097 yrkande 18 samt yrkande 19 i denna del godkänner det som har föreslagits i propositionen,
2. att riksdagen beträffande statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del godkänner det som har förordats i propositionen,
3. att riksdagen beträffande visst bidrag till Rikspappersskolan i Markaryd avslår motion 1983/84: 1702,
4. att riksdagen beträffande statsbidrag till datoranskaffning för gymnasieskolan godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
5. att riksdagen beträffande statsbidraget till kommuner och landstingskommuner för hörselteknisk utrustning i grundskolan och gymnasieskolan godkänner det som har förordats i proposition 1983/84: 100,
6. att riksdagen till *Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.* med bifall till proposition 1983/84: 100 och med avslag på motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 165 100 000 kr.

Stockholm den 26 april 1984

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Birger Hagård (m), Barbro Nilsson i Örnsköldsvik (s), Linnea Hörlén (fp) och Nils Berndtson (vpk).

Reservationer

I. Principer för intagning till gymnasieskolan (punkt 1, mom. 1–4)

Kerstin Göthberg (c), Larz Johansson (c) och Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar "Utskottet konstaterar" och på s. 14 sluta: "denna del" bort ha följande lydelse:

Regeringen har i propositionerna 1983/84:100 och 1983/84:116 föreslagit vissa utökningar av gymnasieskolans ramar. Utskottet tar ställning till dessa förslag längre fram i detta betänkande. Mot bakgrund av vad i proposition 1983/84:100 förordas om dimensioneringen av gymnasieskolan drabbar enligt utskottets uppfattning regeringens samtliga förslag om prioritering av 16–17-åringar vid intagning till gymnasieskolan på ett olyckligt sätt både äldre sökande och – inte minst – de ungdomar som nu är föremål för kommunernas uppföljningsverksamhet. Utskottet menar att syftet med förslaget – nämligen att ta in så många ungdomar som möjligt i gymnasieskolan – bör nås genom en större utökning av ramarna. Till denna fråga återkommer utskottet i det följande. När det gäller de övriga förslagen om förändringar i regelsystemet för intagningen till gymnasieskolan, finner utskottet att underlaget för ett beslut av riksdagen är bristfälligt. Utskottet anser att regeringen bör återkomma i frågan. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet regeringens förslag till ändrade regler för intagning till gymnasieskolan. Utskottet avstyrker därjämte motionerna 1983/84:801 och 1983/84:2016 yrkandena 15 och 16. Riksdagen bör med bifall till motion 1983/84:1243 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört i ärendet.

dels att utskottets hemställan under 1–4 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande prioritering av sökande i åldern under 18 år vid intagning i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del och med avslag på proposition 1983/84:100 och motion 1983/84:801 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.
2. att riksdagen beträffande sökande till gymnasieskolan vilka redan har en minst tvåårig utbildning med bifall till motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del och med avslag på proposition 1983/84:100 och motion 1983/84:2016 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.
3. att riksdagen beträffande principer i övrigt för intagning i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del och med avslag på proposition 1983/84:100 och motion 1983/84:2016 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

4. att riksdagen beträffande intagning i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del och med avslag på proposition 1983/84:100 *dels* avslår förslaget om ändrad lydelse av 29 § skollagen (1962:319), *dels* antar sådan ändring av ingressen till förslaget till lag om ändring i skollagen (1962:319) som föranleds därav,

2. Principer för intagning till gymnasieskolan (punkt 1, mom. 2–3)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "När det" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från regeringen anser utskottet att det inte finns skäl att försvåra för dem som redan har en tidigare minst tvåårig gymnasieutbildning att komma in i gymnasieskolan. Utskottet kommer i det följande att ta ställning till regeringens förslag om dimensionering av gymnasieskolan för budgetåret 1984/85. Utskottet anser att en större utökning av gymnasieskolans stora ram än den regeringen föreslår i proposition 1983/84:100 gör det lättare att erbjuda gymnasial utbildning även för dem som redan har en genomgången sådan.

När det gäller regeringens förslag om ändring av reglerna för s. k. kompletterande urvalsgrunder, föreslår utskottet att intagningen till gymnasieskolan skall baseras på betygen från grundskolans årskurs 9. Utskottet ansluter sig härmed till vad i motion 1983/84:2016 anförs om att antagningsreglerna bör vara så utformade att elevernas kunskaper tillåts fälla utslaget vid ansökan till gymnasieskolans studievägar.

Vad utskottet ovan har anfört om principer för intagning till gymnasieskolan bör riksdagen med bifall till motion 1983/84:2016 yrkandena 15 och 16 samt med avslag på proposition 1983/84:100 i berörd del och motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 och 3 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande sökande till gymnasieskolan vilka redan har en minst tvåårig utbildning med bifall till motion 1983/84:2016 yrkande 15 och med avslag på proposition 1983/84:100 och motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
3. att riksdagen beträffande urvalsgrunder vid intagning till gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84:2016 yrkande 16 och med avslag på proposition 1983/84:100 och motion 1983/84:1243 yrkande 13 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

3. Lärlingsutbildning som alternativ till annan utbildning i gymnasieskolan (punkt 1, mom. 5)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Birgitta Rydle (m), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Utskottet erinrar" och på s. 16 slutar "1983/84: 2016 yrkande 21" bort ha följande lydelse:

Den reguljära gymnasiala lärlingsutbildningen är enligt utskottets mening en utbildningsform som är likvärdig med övrig gymnasial utbildning. Den bör därför kunna vara ett alternativ till linjer och specialkurser i gymnasieskolan, om eleverna så önskar. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1259 yrkande 15 och 1983/84: 2016 yrkande 21 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande lärlingsutbildning som alternativ till annan utbildning i gymnasieskolan med bifall till motionerna 1983/84: 989 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 1259 yrkande 15 och 1983/84: 2016 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Färdigutbildning (punkt 1, mom. 6)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Birgitta Rydle (m), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Det bör" och slutar "1983/84: 2327" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör statsbidrag även fortsättningsvis utgå till nuvarande slag av färdigutbildning inom lärlingsutbildningen. Härigenom möjliggörs en treårig utbildning bl. a. i udda yrken. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 989 yrkande 2, 1983/84: 1243 yrkande 18, 1983/84: 1259 yrkande 14, 1983/84: 2016 yrkande 22 och 1983/84: 2327 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande färdigutbildning med bifall till motionerna 1983/84: 989 yrkande 2, 1983/84: 1243 yrkande 18, 1983/84: 1259 yrkande 14, 1983/84: 2016 yrkande 22 och 1983/84: 2327 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Förslag om ett nytt lärlingssystem fr.o.m. läsåret 1985/86 (punkt 1, mom. 10)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Utskottet erinrar" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att betydande kvalitativa vinster kan uppnås genom en överflyttning av väsentliga delar av gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning till lärlingsutbildning. Genom lärlingsutbildning kan eleverna ges en utbildning som är anpassad både efter den enskilde elevens intresse och efter arbetslivets krav. Härvid kan undervisningen i fackteori och arbetsteknik samt andra ämnen förenas med förtrogenhet med arbetslivets regler och krav, vilket underlättar unga människors introduktion på arbetsmarknaden.

Åtskilliga kommuner står i dag inför behovet av omfattande moderniseringar av den maskinella utrustningen i gymnasieskolan. Skall den gymnasiala yrkesutbildningen ha några möjligheter att godtagbart förbereda den unga generationen för yrkeslivet, är en modern maskinell utrustning nödvändig. Det är ekonomiskt klokt att genom lärlingsutbildning dra nytta av den utrustning företagen förfogar över. Knappa offentliga utbildningsresurser kan därigenom satsas på andra angelägna områden.

Utskottet förordar mot den här bakgrunden att lärlingsutbildningen utökas till en högst väsentlig andel av den gymnasiala yrkesutbildningen. Lärlingstiden bör varieras mellan två och fyra år beroende på utbildningens art och krav. Större delen av utbildningstiden förläggs till företag eller andra lämpliga arbetsplatser utanför skolan. Under en till två dagar i veckan bör eleven få undervisning i gymnasieskolan. Utbildningen består av allmänna ämnen, fackteori och arbetsteknik.

Lärlingarna skall ha rätt att genomgå mer än en utbildning och då få tillgodoräkna sig de delar av föregående lärlingsutbildning som är av betydelse för nästa utbildning. Delar av en lärlingsutbildning skall också kunna tillgodoräknas om lärlingen vill fortsätta med andra gymnasiestudier. Eleverna skall få betyg och bevis över genomgången utbildning. Särskild lärlingslön skall utgå.

Innan en lärlingsreform av större omfattning beslutas, är det nödvändigt att riksdagen uppdrar åt regeringen att lösa ett antal återstående frågor. Vidare bör regeringen ta kontakt med arbetsmarknadens parter och branschorganisationerna för att diskutera formerna för deras medverkan i utbildningen m. m. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1983/84: 2016 yrkandena 19 och 20 och 1983/84:1336 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om ett uppdrag till regeringen.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen beträffande förslag om ett nytt lärlingssystem fr. o. m. budgetåret 1985/86 med bifall till motionerna 1983/84: 2016 yrkandena 19 och 20 och 1983/84:1336 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Kompletterande statsbidragssystem för lärlingsutbildning för svårplacerade ungdomar (punkt 1, mom. 11)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Utskottet vill" och på s. 20 slutar "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att ett lönebidragsbaserat lärlingssystem upprättas för ungdomar mellan 16 och 20 år med minst sex månaders sammanhängande arbetslöshet och bristande eller obefintlig yrkesutbildning. För att placera dessa i yrkesutbildning som lärlingar hos arbetsgivare som ställer sig till förfogande, bör lönekostnadstäckning med 75, 50 resp. 25 % för en treårig lärlingsutbildning erbjudas. Eftersom det många gånger rör sig om socialt utsatta unga människor bör lärlingsföretagen ha tillgång till erforderligt stöd från berörda sociala myndigheter för att möjliggöra en samlad social rehabilitering och för att kunna genomföra lärlingsutbildningen på ett för företag och lärling konstruktivt sätt.

Utskottet föreslår att medel för 1000 ungdomar anslås över ett nytt anslag med beteckningen Lärlingsutbildning med lönebidrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen beträffande kompletterande lönebidragsfinansierad lärlingsutbildning för svårplacerade ungdomar mellan 16 och 20 år med bifall till motion 1983/84:916 yrkande 6 och med anledning av motionerna 1983/84:1084 och 1983/84:1259 yrkande 19 och med avslag på motion 1983/84:989 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och till *Lärlingsutbildning för svårplacerade ungdomar* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.,

7. Förslag om ett nytt statsbidragssystem (punkt 1, mom. 11)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Utskottet vill" och på s. 20 slutar "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör ett framtida statsbidragssystem konstrueras så att bidrag utgår till lärlingslöner. Även andra faktorer bör

beaktas, t.ex. materialkostnader, handledningskostnader och kostnader för utvecklings- och försöksverksamhet. Riksdagen bör med bifall till motion 1983/84:989 yrkande 3 hos regeringen begära förslag om ett nytt statsbidragssystem för lärlingsutbildning. Samtidigt avstyrker utskottet motionerna 1983/84:916 yrkande 6, 1983/84:1084 och 1983/84:1259 yrkande 19.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen beträffande förslag om ett nytt statsbidragssystem med bifall till motion 1983/84:989 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1983/84:916 yrkande 6, 1983/84:1084 och 1983/84:1259 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Förslag om ett nytt statsbidragssystem (punkt 1, mom. 11)

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "Utskottet vill" och på s. 20 slutar "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Ett stimulansbidrag i form av ett lönebidrag bör enligt utskottets mening utgå till lärlingsutbildning i form av 75 % av lönen första året, 50 % av lönen andra året och 25 % av lönen tredje året. De timlönekostnader som bidraget grundas på bör utgå från ett genomsnitt av existerande avtal för lärlingar. Regeringen bör, efter beräkningar av genomsnittskostnaderna för lärlingsavtalen, lägga fram för riksdagen förslag till sådant statsbidragssystem. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1983/84:1084 och 1983/84:1259 yrkande 19, med avslag på motion 1983/84:989 yrkande 3 och med anledning av motion 1983/84:916 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen beträffande förslag om ett nytt statsbidragssystem med bifall till motionerna 1983/84:1084 och 1983/84:1259 yrkande 19, med avslag på motion 1983/84:989 yrkande 3 och med anledning av motion 1983/84:916 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Principer för gymnasieskolans dimensionering (punkt 1, mom. 13)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar "I samband" och på s. 24 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet kommer i det följande att ta ställning till en rad förslag om

gymnasieskolans dimensionering de närmaste åren. Utskottet finner skäl att dessförinnan uttala sin tveksamhet till de principer för dimensioneringen vilka utskottets majoritet angav i sitt betänkande 1982/83: 21 under det förra riksmötet, nämligen att elevernas intressen skall vägas mot arbetsmarknadens behov och kommunernas möjligheter att anordna utbildningar. Enligt utskottets uppfattning kommer elevernas intressen alltför mycket i skymundan och den uttalade principen speglar en övertro på möjligheterna att förutse utvecklingen på arbetsmarknaden. Med hänvisning till det som anförs i motion 1983/84: 2743 föreslår utskottet att riksdagen uttalar sig för att statsmakternas beslut om gymnasieskolans dimensionering i första hand skall grunda sig på det som är känt om elevernas intresse för skilda utbildningsvägar. Endast väl kända och starka arbetsmarknadsskäl och resursskäl bör kunna medge avsteg härifrån. Utskottet tillstyrker därmed motion 1983/84: 2743 yrkande 11.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen beträffande vissa principer för gymnasieskolans dimensionering med bifall till motion 1983/84: 2743 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

10. Lärlingsutbildningens dimensionering (punkt 1, mom. 15)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar "Av vad" och slutar "och 1983/84: 2467" bort ha följande lydelse:

Riksdagen anvisade på förslag av regeringen i budgetpropositionen 1983 4 500 lärlingsplatser. På regeringens förslag i proposition 1983/84: 26 anvisades senare ytterligare 2 000 platser för samma budgetår. Samtidigt beslutade riksdagen om ett rekryteringsbidrag på 5 000 kr. per plats i lärlingsutbildning i syfte att stimulera anordnande av ytterligare platser i lärlingsutbildning under perioden den 1 november 1983–den 30 juni 1984 (prop. 1983/84: 26, UbU 1983/84: 6, rskr 1983/84: 59). Sammanlagt beräknas alltså 6 500 intagningsplatser för innevarande budgetår. De 5 915 årselevplatser som regeringen föreslår i proposition 1983/84: 100 för nästkommande budgetår anser utskottet vara alltför få och i realiteten en nedskärning i förhållande till det beräknade antalet platser för innevarande budgetår. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1983/84: 2016 att antalet årselevplatser bör vara 10 000, dvs. en ökning med 4 085 i förhållande till regeringens förslag. Detta bör regeringen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 23 och med anledning av motion 1983/84: 2467 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen beträffande dimensioneringen av lärlingsutbildningen med bifall till till motion 1983/84:2016 yrkande 23 och med anledning av motion 1983/84: 2467 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

11. Lärlingsutbildningens dimensionering (punkt 1, mom. 15)

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar "Av vad" och slutar "och 1983/84: 2467" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har tidigare under innevarande riksmöte på regeringens förslag beslutat om ett rekryteringsbidrag på 5 000 kr. per plats i lärlingsutbildning i syfte att stimulera anordnande av ytterligare platser i lärlingsutbildning under perioden den 1 november 1983—den 30 juni 1984 (prop. 1983/84: 26, UbU 1983/84: 6, rskr 1983/84: 59). I den då framlagda propositionen anförde föredragande statsrådet att rekryteringsbidraget skulle kunna leda till att ytterligare 2 000 platser inrättades. Sammanlagt beräknades alltså 6 500 intagningsplatser för innevarande budgetår. De 5 195 årselevplatser som regeringen föreslår i proposition 1983/84: 100 anser utskottet vara alltför få och i realiteten en nedskärning i förhållande till det beräknade antalet platser för innevarande budgetår. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1983/84: 2467 om en kraftigt utbyggd lärlingsutbildning. Någon gräns för antalet platser bör enligt utskottet t. v. inte finnas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2467 och med anledning av motion 1983/84: 2016 yrkande 23 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen beträffande dimensioneringen av lärlingsutbildningen med bifall till motion 1983/84: 2467 och med anledning av motion 1983/84: 2016 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 (punkt 1, mom. 17)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Beträffande gymnasieskolans" och på s. 26 slutar "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Regeringen har — som framgår av det föregående — i proposition 1983/84: 116 lagt fram förslag om en utökning med 2 000 intagningsplatser av den

stora ramen och med 1 000 intagningsplatser av den lilla ramen i jämförelse med förslaget i proposition 1983/84: 100. Fördelningen av platserna har utskottet redovisat i det föregående. Utskottet kan inte biträda förslaget utan finner skäl att föreslå riksdagen att dimensioneringen bör ske i enlighet med förslaget i motion 1983/84: 2016. Gymnasieskolans stora ram bör alltså utökas med 2 100 intagningsplatser (6 300 årselevplatser) i förhållande till det som har förordats i proposition 1983/84: 100 och platserna bör enbart avse de tre- och fyraåriga teoretiska linjerna. Härmed kan sådana olyckliga konsekvenser undvikas som blir följden av att elever som i första hand önskar en teoretisk utbildning men som inte kommer in på en teoretisk linje tränger undan de elever som i första hand vill komma in på de yrkesinriktade linjerna. Utskottet hänvisar till vad i motion 1983/84: 2016 anförts i detta hänseende. När det gäller det i motion 1983/84: 1703 angivna behovet av platser för den i fem län pågående försöksverksamheten med regionalt beslutade högre specialkurser, vill utskottet peka på den av statsrådet förordade möjligheten till omfördelning av platser mellan ramarna. Vidare förutsätter utskottet – i likhet med statsrådet – att SÖ vid fördelningen av platser i görligaste mån tar skälig hänsyn till de särskilda behoven i de fem försökslänen. Med anledning av motion 1983/84: 1717 vill utskottet erinra om att lokalisering av gymnasiala studievägar inte beslutas av riksdagen. I vad avser den i motion 1983/84: 2739 aktualiserade frågan om möjligheter till omfördelning mellan ramarna ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets uppfattning att det bör få ankomma på regeringen att avgöra i vad mån dessa befogenheter till omfördelning bör lämnas till SÖ. Med hänvisning till det anförda bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om gymnasieskolans ramar för budgetåret 1984/85.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

13. Ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 (punkt 1, mom. 17)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Beträffande gymnasieskolans" och på s. 26 slutar "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är den av regeringen i proposition 1983/84: 116 föreslagna utökningen av gymnasieskolans ramar alltför liten. Utskottet ansluter sig till den uppfattning som framförs i motion 1983/84: 1243 att gymnasieskolan bör dimensioneras på sådant sätt att intagningskapaciteten gör det möjligt för både 16–17-åringar och äldre sökande att tas in. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att stora ramen utökas med 5000 intagningsplatser och lilla ramen med 2000 årselevplatser i jämförelse med förslaget i proposition 1983/84: 100. Härigenom tillgodoses behovet av en utökning av antalet lärlingsplatser. Vidare bör den av utskottet föreslagna dimensioneringen tillfredsställa de i motion 1983/84: 1703 framförda önskemålen om ytterligare platser för försöksverksamhet med regionalt beslutade högre specialkurser. Med anledning av motion 1983/84: 1717 vill utskottet erinra om att lokalisering av gymnasiala studievägar inte beslutas av riksdagen. Beträffande den i motion 1983/84: 2739 aktualiserade frågan om möjligheter till omfördelning mellan ramarna finner utskottet det ändamålsenligt att riksdagen uttalar sig för att SÖ bör kunna göra justeringar, när det är påkallat. Vidare bör länskolnämnderna kunna göra motsvarande omfördelningar inom sina resp. länsramar. Vad utskottet nu har anfört om ramar för elevplatser i gymnasieskolan bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del, med anledning av motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16 samt 1983/84: 1703 och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och motionerna 1983/84: 1717, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 med bifall till motion 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del, med anledning av motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16 samt 1983/84: 1703 och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

14. Ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 (punkt 1, mom. 17)

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Beträffande gymnasieskolans" och på s. 26 slutar "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är den av regeringen i proposition 1983/84: 116 föreslagna utökningen av gymnasieskolans ramar alltför liten. Utskottet föreslår att stora ramen utökas med 5 000 intagningsplatser och lilla ramen med 2 000 årselevplatser i jämförelse med förslaget i proposition 1983/84: 100. Härigenom tillgodoses behovet av en utökning av antalet lärlingsplatser. Vidare bör den av utskottet föreslagna dimensioneringen tillfredsställa de i motion 1983/84: 1703 framförda önskemålen om ytterligare platser för försöksverksamheten med regionalt beslutade högre specialkurser. Med anledning av motion 1983/84: 1717 vill utskottet erinra om att lokalisering av gymnasiala studievägar inte beslutas av riksdagen. Beträffande den i motion 1983/84: 2739 aktualiserade frågan om möjligheter till omfördelning mellan ramarna ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets uppfattning att det bör få ankomma på regeringen att avgöra i vad mån dessa befogenheter till omfördelning bör lämnas till SÖ. Vad utskottet ovan har anfört om gymnasieskolans dimensionering bör riksdagen med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16 samt med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1703, 1983/84: 1717, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16 samt med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1703, 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

15. Ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 (punkt 1, mom. 17)

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Beträffande gymnasieskolans" och på s. 26 slutar "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av regeringens förslag att prioritera ungdomar under 18 år vid intagning till gymnasieskolan och de svårigheter som kan bli följden därav för stora grupper att tas in vilka av arbetsmarknadsskäl eller på grund av tidigare bristfällig utbildning borde erbjudas fortsatt utbildning ansluter sig utskottet till den väsentligt större utökning av gymnasieskolans stora ram som förordas i motion 1983/84: 1754. Om riksdagen beslutar i enlighet med detta ställningstagande av utskottet tillgodoses tillika syftet med yrkandet i motion 1983/84: 1703, vilket utskottet finner angeläget. I vad avser lokaliseringen av vissa högre specialkurser såsom föreslås i motion 1983/84: 1717 erinrar utskottet om att riksdagen inte beslutar i sådana frågor. Beträffande den i motion 1983/84: 2739 aktualiserade frågan om möjligheter till omfördelning av platser mellan ramarna anser utskottet i likhet med föredragande statsrådet att det bör få ankomma på regeringen att avgöra i vad mån dessa befogenheter till omfördelning bör lämnas till SÖ. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna att grundskolans stora ram utökas med 10000 intagningsplatser i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 med bifall till motion 1983/84: 1754 yrkande 4 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 15 och 16, 1983/84: 1703, 1983/84: 1717 i denna del, 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

16. Slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 (punkt 1, mom. 20 och 21)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar "Utskottet delar" och på s. 29 slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet är ense med regeringen i att riksdagen nu även bör besluta om gymnasieskolans slutliga ramar för budgetåret 1985/86. Utskottet tillstyrker regeringens förslag vad gäller den totala ramens omfattning, vilken bl. a. innefattar en ökning med ca 4000 intagningsplatser av den stora ramen i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100. Däremot finner utskottet det inte motiverat med den i proposition 1983/84: 116 angivna omfattningen av VSK-sektorn. Utskottet förordar i stället att 2100 av de tillkommande 4000 intagningsplatserna anvisas för de tre- och fyraåriga linjerna. Vid fördelningen bör särskild hänsyn tas till efterfrågan på platser i HS-sektorn. Resten av den föreslagna totala utökningen bör i första hand avse en utökning av antalet platser i lärlingsutbildningen. Vidare förutsätter utskottet att stor hänsyn tas till elevernas intresse vid fördelningen av platserna. När det gäller möjligheterna till viss omfördelning av platser mellan ramarna, erinrar utskottet om vad utskottet anfört härom vid sitt ställningstagande till förslag om ramar för budgetåret 1984/85. Utskottet föreslår riksdagen att med bifall till motion 1983/84: 2745 yrkande 10, med anledning av propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del samt yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86.

Beträffande det av regeringen begärda bemyndigandet att medge en utökning av totalramen för gymnasieskolan, om arbetsmarknadsskäl påkallar det, biträder utskottet förslaget i motion 1983/84: 2745 yrkande 12 att riksdagen inte skall ge regeringen ett sådant bemyndigande. Om en utökning av totalramen bedöms nödvändig, bör regeringen återkomma till riksdagen med begäran om erforderliga medel på tillägsbudget.

dels att utskottets hemställan under 20 och 21 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen beträffande slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 med bifall till motion 1983/84: 2745 yrkande 10, med anledning av propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del och yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

21. att riksdagen beträffande visst bemyndigande för regeringen med bifall till motion 1983/84: 2745 yrkande 12 och med avslag på proposition 1983/84: 116 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

17. Slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 (punkt 1, mom. 20)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "Utskottet delar" och slutar "budgetåret 1985/86" bort ha följande lydelse:

Utskottet är ense med regeringen i att riksdagen nu även bör besluta om gymnasieskolans slutliga ramar för budgetåret 1985/86. I vad avser omfattningen av den stora ramen resp. den lilla ramen ansluter sig utskottet till det som förordas i motionerna 1983/84: 1243 och 1983/84: 2739. Stora ramen bör sålunda utökas med 7 000 årselevplatser i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100 och lilla ramen bör erhålla en motsvarande ökning om 3 000 årselevplatser. Utskottet tillstyrker också vad i motion 1983/84: 2739 har förordats om möjligheter till omfördelning av platser mellan ramarna. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del och yrkande 10, med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och motion 1983/84: 2745 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen beträffande slutliga ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1985/86 med bifall till motion 1983/84: 2739 yrkande 9 i denna del och yrkande 10, med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motion 1983/84: 2745 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

18. Planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 (punkt 1, mom. 23)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar "Utskottet har" och slutar "proposition 1983/84: 116" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i proposition 1983/84: 116 såvitt det avser den totala ramens omfattning. Däremot anser utskottet att den i förhållan-

de till förslaget i proposition 1983/84: 100 angivna utökningen av VSK-sektorn med ca 1 000 intagningsplatser ej bör komma till stånd. Dessa 1 000 platser bör i stället fördelas på de tre- och fyraåriga linjerna. Riksdagen bör med bifall till motion 1983/84: 2745 yrkande 11, med anledning av propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu har anfört om ifrågavarande bemyndigande.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. att riksdagen beträffande bemyndigande om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 med bifall till motion 1983/84: 2745 yrkande 11, med anledning av propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

19. Planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 (punkt 1, mom. 23)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar "Utskottet har" och slutar "proposition 1983/84: 116" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker det som i motion 1983/84: 2739 med hänvisning till motion 1983/84: 1243 har förordats om planeringsramar för budgetåret 1986/87. Den sammanlagda utökningen av totalramen i förhållande till proposition 1983/84: 100 bör sålunda enligt utskottets mening för ifrågavarande budgetår vara 10 000 årselevplatser. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 11 och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motion 1983/84: 2745 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om ifrågavarande bemyndigande,

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. att riksdagen beträffande bemyndigande om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1986/87 med bifall till motionerna 1983/84: 1243 yrkande 17 i denna del och 1983/84: 2739 yrkande 11 och med avslag på propositionerna 1983/84: 100 och 1983/84: 116 samt motion 1983/84: 2745 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

20. Systemet med timreduktioner (punkt 1, mom. 25)

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Utskottet finner" och slutar "10 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad i motion 1983/84: 1259 har förordats om systemet med timreduktioner. Riksdagen bör med hänvisning härtill nu fatta ett principbeslut om att systemet avvecklas så snart som möjligt. Därjämte bör riksdagen av regeringen begära ett förslag om finansiering av självstudietimmarnas borttagande i enlighet med vad SÖ har angivit i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85. Vad utskottet nu har anfört om systemet med timreduktioner i gymnasieskolan bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1259 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. att riksdagen beträffande systemet med timreduktioner i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84: 1259 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

21. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 26)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder inte regeringens förslag att ta bort en del av självstudietimmarerna på sådant sätt som förordas i proposition 1983/84: 100. Såsom sker i motion 1983/84: 2097 hänvisar utskottet till vad SÖ i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 har angivit om möjligheterna att finansiera ett borttagande av självstudietimmarerna. Vidare vill utskottet erinra om möjligheterna för skolorna att disponera tillgängliga resurser på sådant sätt att antalet självstudietimmar reduceras. Vad utskottet här har anfört i frågan om självstudietimmarerna bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 15, med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkande 21 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. att riksdagen beträffande självstudietimmar i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 15, med anledning av motion 1983/84: 1243 yrkande 21 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

22. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 26)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

I enlighet med det som förordas i motion 1983/84: 1243 avstyrker utskottet regeringens förslag att ta bort självstudietimmarna i gymnasieskolan. De 40 milj. kr. som härigenom frigörs föreslås i motionens yrkande 9 föras till anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m. m. Eftersom utskottet tidigare har avstyrkt detta yrkande (UbU 1983/84: 18) och riksdagen biträdde vad utskottet hade hemställt i frågan, uppkommer vid riksdagens beslut i enlighet med vad utskottet i nu förevarande sammanhang föreslår en besparing om 40 milj. kr. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 21, med anledning av motion 1983/84: 2097 yrkande 15 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om självstudietimmar i gymnasieskolan.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. att riksdagen beträffande självstudietimmar i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 21 i denna del, med anledning av motion 1983/84: 2097 yrkande 15 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

23. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 26)

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 1983/84: 1754 att förekomsten av s. k. självstudietimmar allvarligt har försämrat kvaliteten i gymnasieskolans undervisning. Då utskottet inte anser det försvarbart att skolorna skall behöva använda förstärkningsresursen för att undvika de kvarvarande självstudietimmarna, bör – i enlighet med förslaget i motion 1983/84: 1754 – medel tillföras gymnasieskolan så att det blir möjligt att i sin helhet undanröja förekomsten av självstudietimmar. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkande 21 och 1983/84: 2097 yrkande 15 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. att riksdagen beträffande självstudietimmar i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84: 1754 yrkande 3 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkande 21 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

24. Förändringar av timplanerna för de teoretiska linjerna (punkt 1, mom. 29)

Per Unckel, Birgitta Rydell, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar "Utskottet instämmer" och slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

När det gäller det motionsledes framförda förslaget om B- och C-språken i årskurs 3 anser utskottet att det vore till fördel för de elever som genom tillvalssystemet endast kan studera ett eller två moderna språk, om de i årskurs 3 kan välja mellan engelska, B- och C-språk. Det är av värde, bl.a. för vårt näringsliv, att ungdomar med t.ex. naturvetenskaplig-teknisk grundutbildning skaffar sig förhållandevis goda kunskaper även i andra moderna språk än engelska. Vad utskottet har anfört om alternativt val mellan engelska, B- och C-språk i vissa fall i årskurs 3 bör riksdagen med anledning av motion 1983/84: 656 som sin mening ge regeringen till känna.

Som framgår av det föregående beslöt riksdagen så sent som 1981 om betydande förändringar i gymnasieskolans timplaner. Enligt utskottets uppfattning är det ännu för tidigt att på grundval av erfarenheter åter ändra timplanerna. De motiv som anförs av föredragande statsrådet för en förändring är som utskottet ser det inte tillräckligt starka och såsom det anförs i motion 1983/84: 1749 är det tveksamt om de i propositionen angivna syftena med timplaneförändringen kommer att uppnås, bl.a. att stärka den naturvetenskapliga linjens ställning. Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört och till vad i övrigt anförs i motion 1983/84: 1749 föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 1 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna att de av regeringen föreslagna förändringarna av timplanerna för de teoretiska linjerna inte skall ske.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen beträffande övriga förändringar i timplanerna för de teoretiska linjerna med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 1 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Betyg i ämnet svenska som främmande språk (punkt 1, mom. 35)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar "Utskottet instämmer" och slutar "läsåret 1984/85" bort ha följande lydelse:

För utskottet förefaller det naturligt att de elever som får möjlighet att läsa ämnet svenska som främmande språk också erhåller betyg i ämnet. Riksdagen bör med bifall till motion 1983/84: 808 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. att riksdagen beträffande betyg i ämnet svenska som främmande språk med bifall till motion 1983/84: 808 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

26. Rätten till hemspråksundervisning (punkt 1, mom. 36)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar "Utskottet finner" och slutar "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion 1983/84: 2016 anser utskottet att erfarenheterna hittills av hemspråksundervisningen i skolan tyder på att det föreligger behov av en mer rationell organisation av verksamheten. Hemspråksundervisningen bör koncentreras till förskolan och grundskolans lägre stadier. Med hänvisning härtill och mot bakgrund av det svåra statsfinansiella läget tillstyrker utskottet yrkande 16 i motion 1983/84: 2097 vari förordas att rätten till hemspråksundervisning i gymnasieskolan tas bort.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. att riksdagen beträffande avskaffande av rätten till hemspråksundervisning med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

27. Försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap (punkt 1, mom. 39)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar "Utskottet har" och slutar "och 1983/84: 2323" bort ha följande lydelse:

Av vad som anförs i proposition 1983/84: 100 framgår att SÖ i sitt förslag till utformning av ämnet kulturkunskap utgått från gymnasieutredningens

intentioner att hos alla elever väcka medvetenhet om det egna kulturmönstret för att därigenom också öka förståelsen för andra kulturer och öppna vägar för internationell solidaritet. Utskottet finner innebörden av de angivna intentionerna delvis oklar. Syftet att väcka medvetenhet om det egna kulturmönstret och att skapa ökad internationell solidaritet är angeläget, men kan uppnås inom ramen för redan befintliga ämnen. Detta sker f. ö. redan i stor utsträckning. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet förslaget om försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 3 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 545 yrkande 2, 1983/84: 1704 och 1983/84: 2323 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med ämnet kulturkunskap med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 3 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 545 yrkande 2, 1983/84: 1704 och 1983/84: 2323 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anført,

28. Försöksverksamheten med estetisk variant av social linje (punkt 1, mom. 41)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar "Utskottet biträder" och slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag om försöksverksamhet med estetisk-praktiska linjer omfattande sammanlagt 300 intagningsplatser. Mot bakgrund härav och med hänvisning till de ökade möjligheterna till estetisk-praktiska utbildningar genom införandet av de nya försökslinjerna anser utskottet att riksdagen bör avslå förslaget om en vidgad försöksverksamhet med estetisk variant av social linje. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 2 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. att riksdagen beträffande fortsatt försöksverksamhet med estetisk variant av social linje med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 2 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anført,

29. Försöksverksamhet med ramtimplaner (punkt 1, mom. 42)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar "Utskottet ansluter" och på s. 38 slutar "valbara timtal" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna förlängningen av försöksverksamheten med ramtimplaner. Likaså ansluter sig utskottet till den av statsrådet uttalade uppfattningen om värdet av verksamheten genom att den ökar flexibiliteten. Emellertid anser utskottet att värdet väsentligt skulle öka om riktlinjerna för försöket ändrades i enlighet med det som anförs i motion 1983/84: 1749. Detta bör riksdagen med bifall till yrkande 4 i motionen och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

42. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal med bifall till motion 1983/84: 1749 yrkande 4 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

30. Resurser för stödinsatser i svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna (punkt 1, mom. 44)

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar "Utskottet har" och slutar "i frågan" bort ha följande lydelse:

Inom ramen för den ökade lokala friheten bör det ankomma på kommunerna och skolorna själva att styra medlen i förstärkningsresursen dit de bäst behövs. Utskottet anser mot bakgrund härav att det är principiellt riktigt att det avgörs lokalt i vilken omfattning särskilt stöd bör ges till de grupper av elever som berörs av den i det föregående förordade förändringen i vad avser ämnet svenska på vissa yrkesinriktade studievägar. Riksdagen bör med hänvisning härtill som sin mening ge regeringen till känna att det ifrågavarande resurstillskottet om 7,5 milj. kr. förs till gymnasieskolans förstärkningsresurs och därmed bifalla motion 1983/84: 1259 yrkande 13 och avslå proposition 1983/84: 100 i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. att riksdagen beträffande resurser för stödinsatser i svenska i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna med bifall till motion 1983/84: 1259 yrkande 13 och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

31. Statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området vårdyrken (punkt 1, mom. 45)

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar "Utskottet delar" och slutar "juli 1984" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag att avveckla statsbidraget för inbyggd utbildning såvitt avser vårdområdet kan enligt utskottets mening få olyckliga konsekvenser för tillgången på lämpliga praktikplatser och därmed bidra till att berörda utbildningar får sämre kvalitet. Utskottet tillstyrker därmed motion 1983/84: 1706 i denna del vari yrkas att ifrågavarande statsbidrag inte tas bort. Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1983/84: 100 i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 45 bort ha följande lydelse:

45. att riksdagen beträffande statsbidraget till inbyggd utbildning i gymnasieskolan inom området vårdyrken med bifall till motion 1983/84: 1706 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

32. Visst verksamhetsstöd till Stockholms kommun (punkt 1, mom. 52)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar "Ifrågavarande särskilda" och på s. 40 slutar "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som förordas i motion 1983/84: 1243 att staten inte har skäl att betala ett särskilt verksamhetsstöd till Stockholms kommun för utbildning av yrkesdansare i kommunens gymnasieskola och tillstyrker därmed motionens yrkande 22. Motionärerna föreslår att ifrågavarande 1,6 milj. kr. i stället förs till anslaget B 11. Bidrag till driften av grundskolor m. m. och där avser försöksverksamheten. Då riksdagen tidigare har avslagit motionärernas förslag om denna utökning av grundskoleanslaget (UbU 1983/84: 18, rskr 1983/84: 222), uppstår en besparing vid riksdagens bifall till utskottets förslag att biträda yrkande 22 i motion 1983/84: 1243. Vad utskottet nu har anfört om det särskilda verksamhetsstödet för yrkesdansarutbildningen vid gymnasieskolan i Stockholms kommun bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 22 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. att riksdagen beträffande visst verksamhetsstöd till Stockholms kommun med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 22 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

33. Avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet (punkt 1, mom. 53)

Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar "Utskottet, som" och slutar "begärda bemyndigandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om föreskrifter rörande avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet samt medger att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådana avgifter. Emellertid förordar utskottet i enlighet med förslaget i motion 1983/84: 1680 att avgifterna skall vara differentierade och därvid varken överstiga eller understiga statens verkliga kostnader. Vidare bör befrielse från avgiften inte medges. Vad utskottet har anfört om de i förevarande sammanhang aktuella avgifterna bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1680 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. att riksdagen beträffande föreskrifter rörande avgifter för särskild prövning och fyllnadsprövning inom skolväsendet med bifall till motion 1983/84: 1680 och med anledning av proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

34. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 54)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 12, 21 och 26

Per Unckel, Birgitta Rydén, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till vad i motion 1983/84: 2097 har förordats beträffande bibehållande av självstudietimmarna och borttagande av rätten till hemspråksundervisning bör förevarande anslag i enlighet med det som föreslås i motion 1983/84: 2097 yrkande 17 minskas med 53 milj. kr. Då utskottet ej heller har något att erinra mot vad i motion 1983/84: 2016 anförts om hur den i motionen föreslagna ökningen av gymnasieskolans stora ram bör finansieras, föreslår utskottet att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 17 och 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23, 1983/84: 1706 och 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4, samtliga yrkanden i denna del, för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 751 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motionerna 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 17 och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23, 1983/84: 1706 och 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4, samtliga yrkanden i denna del, för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 751 000 000 kr.,

35. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 54)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 13, 22 och 32

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till vad i motion 1983/84: 1243 har förordats om bibehållandet av självstudietimmar och slopande av verksamhetsstödet till yrkesdansarutbildningen i gymnasieskolan i Stockholm bör förevarande anslag minskas med 41,6 milj. kr. Vidare tillstyrker utskottet vad i motion 1983/84: 1243 yrkande 23 har föreslagits beträffande omfördelning av medel mellan förevarande anslag och anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. i syfte att finansiera den i motionen föreslagna dimensioneringen av gymnasieskolan för budgetåret 1984/85. Utskottet föreslår att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolan* med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23 i motsvarande delar och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1706, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 och 1983/84: 2016 yrkande 14 i motsvarande delar samt 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 762 400 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23 i motsvarande delar och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1706, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 och 1983/84: 2016 yrkande 14 i motsvarande delar samt 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 762 400 000 kr.,

36. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 54)

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1983/84: 1243 yrkande 23 beträffande möjligheten till omfördelning av medlen mellan förevarande anslag och anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år m. m. i syfte att finansiera den i motionen föreslagna dimensioneringen av gymnasieskolan för budgetåret 1984/85. I övrigt har utskottet inget att erinra mot regeringens beräkning av medel under anslaget. Med hänvisning härtill bör riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del, med anledning av proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21 och 22, 1983/84: 1706, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 och 1983/84: 2016 yrkande 14 i motsvarande delar samt 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 3 804 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del, med anledning av proposition 1983/84: 100 och med avslag på motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21 och 22, 1983/84: 1706, 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 och 1983/84: 2016 yrkande 14 i motsvarande delar samt 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 804 000 000 kr.,

37. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 54)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 15, 23 och 31

Nils Berndtson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Med hänvisning" och slutar "yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt dels vad i motion 1983/84: 1754 har förordats om gymnasieskolans dimensionering och borttagande av samtliga självstudietimmar, dels förslaget i motion 1983/84: 1706 beträffande bibehållet bidrag till viss inbyggd utbildning. Med hänvisning härtill bör förevarande anslag ökas med 169 048 000 kr. i förhållande till vad regeringen föreslagit. Riksdagen bör sålunda till Bidrag till driften av gymnasieskolor med bifall till motionerna 1983/84: 1706 och 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 i motsvarande delar och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23 i motsvarande delar och

1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 3 973 048 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motionerna 1983/84: 1706 och 1983/84: 1754 yrkandena 3 och 4 i motsvarande delar och med avslag på proposition 1983/84: 100 och motionerna 1983/84: 1243 yrkandena 21, 22 och 23 i motsvarande delar. 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och 1983/84: 2097 yrkande 17 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 973 048 000 kr.,

38. Anslagsberäkningen (punkt 3, mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 34

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar "Under punkt" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningen under förevarande anslag som den föreligger i proposition 1983/84: 100. Utskottet vill emellertid erinra om att utskottet under punkt 1 i detta betänkande med tillstyrkan till motion 1983/84: 2016 yrkande 14 förordat att en utökning med 2 100 intagningsplatser på de tre- och fyraåriga linjerna skall finansieras med en motsvarande minskning av nu förevarande anslag. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och med avslag på motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen *dels* till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* med bifall till proposition 1983/84: 100 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 257 425 000 kr., *dels* beträffande möjlighet till omfördelning av medel till anslaget B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del och med avslag på motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

39. Anslagsberäkningen (punkt 3, mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 36

Kerstin Göthberg (c), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar "Under punkt" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningen under förevarande anslag som den föreligger i proposition 1983/84: 100. Utskottet vill emellertid erinra om att utskottet under punkt 1 i detta betänkande med tillstyrkan till motion 1983/84: 1243 yrkande 23 förordat att en utökning med 7000 årselevplatser av gymnasieskolans totala ram skall finansieras med en motsvarande minskning av nu förevarande anslag. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del och med avslag på motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen *dels* till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* med bifall till proposition 1983/84: 100 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 257 425 000 kr., *dels* beträffande möjlighet till omfördelning av medel till anslaget B 17. Bidrag till driften av gymnasieskolor med bifall till motion 1983/84: 1243 yrkande 23 i denna del och med avslag på motion 1983/84: 2016 yrkande 14 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

40. Utvärdering av verksamheten med ungdomsplatser med utbildningsinslag (punkt 3, mom. 3)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Birgitta Rydén (m), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Birger Hagård (m) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar "Chefen för" och på s. 51 slutar "yrkande 22" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att det ställs stora krav på kvalitet på verksamheten med ungdomsplatser med utbildningsinslag. Det är därför av vikt att regeringen noga följer verksamheten och föranstaltar om en regelrätt utvärdering av verksamheten. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1259 yrkande 22 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande utvärdering av verksamheten med ungdomsplatser med utbildningsinslag med bifall till motion 1983/84: 1259 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

41. Statsbidrag till undervisningsmateriel i gymnasieskolan (punkt 5, mom. 1 och 2)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar "Utskottet finner" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att kommunerna själva i princip bör ha ansvaret för investeringar i skolbyggnader och undervisningsmateriel. Såsom motionärerna framhåller sker detta redan i dag i fråga om grundskolan. På sikt bör samma regler gälla också för gymnasieskolan. För det kommande budgetåret bör statligt bidrag endast utgå i en enda form, nämligen ett förnyelsebidrag för att underlätta återanskaffande av försliten materiel. Detta senare bidrag bör dock utgå i något mindre omfattning än vad regeringen har föreslagit. Utskottet beräknar 52 milj. kr. härför. Utskottet vill härutöver understryka att det – mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen – kommer att bli allt svårare att tillhandahålla utrustning för de yrkesinriktade utbildningarna som är modern och jämförbar med motsvarande materiel ute på arbetsplatserna alldeles oavsett kostnadsfördelningen stat–kommun. Det bästa sättet att erbjuda eleverna möjlighet att lära sig hantera aktuell utrustning är att i så stor utsträckning som möjligt anordna arbetsplatsförlagd utbildning. Med det anförda avstyrker utskottet vad föredragande statsrådet har förordat om 81 milj. kr. för start- och kompletteringsbidrag. Vad utskottet har anfört om bidrag till undervisningsmateriel i gymnasieskolan bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 17 och 1983/84: 2097 yrkande 18 samt yrkande 19 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till motionerna 1983/84: 2016 yrkande 17 och 1983/84: 2097 yrkande 18 samt yrkande 19 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. att riksdagen beträffande statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

42. Anslagsberäkningen (punkt 5, mom. 6)

Under förutsättning av bifall till reservation 41

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar "Utskottet, som" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som hänvisar till sina ställningstaganden i det föregående, föreslår att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 anvisar 64 milj. kr. till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen till *Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.* med bifall till motion 1983/84: 2097 yrkande 19 i denna del och med avslag på proposition 1983/84: 100 för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 64 000 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Gymnasial lärlingsutbildning som reguljär utbildningsform (punkt 1, mom. 7)

Per Unckel, Birgitta Rydle, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anför:

Som framgår av propositionen ankommer det på skolstyrelsen att godkänna företag eller institution som vill inrätta lärlingsplats. Ett villkor för godkännande måste vara att företaget eller institutionen i fråga bedöms kunna fullgöra alla åtaganden avseende handledning och att arbets- och utbildningsförhållandena i övrigt är tillfredsställande. Regler enligt lag och avtal om arbetsmiljö m. m. skall äga samma giltighet för dessa ungdomar som för andra anställda på arbetsstället. Vi utgår från att några andra villkor – t. ex. att företaget eller institutionen skall omfattas av kollektivavtal – inte uppställs.

2. Beräkningen av anslaget Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. (punkt 3, mom. 2)

Nils Berndtson (vpk) anför:

I proposition 1983/84: 116 anför föredragande statsrådet att den av henne förordade utökningen av gymnasieskolans totala ram för budgetåret 1984/85 i förhållande till förslaget i proposition 1983/84: 100 beräknas medföra en ökad belastning på gymnasieskolanslaget med ca 35 milj. kr. I gengäld kan – menar hon – en minskad belastning förutses på förevarande anslag. Detta sätt att betrakta de båda berörda anslagen såsom en form av kommunicerande kärl – ett synsätt som också återfinns i de borgerliga reservationerna rörande gymnasieskolans dimensionering för nästa budgetår – finner jag det angeläget att ta avstånd från. Jag erinrar om att min reservation om en väsentligt utökad totalram följs upp med förslag om ett tillskott av medel i motsvarande omfattning. Det nu aktuella anslaget för bidrag till kommunernas uppföljningsåtgärder skall alltså inte behöva riskera att decimeras vid en utökning av gymnasieskolans ramar.